

Tiina Heikkinen, Anne Hiiva, Julia Kreuz & Saana Kukkola

TUNNE- JA TURVATAITOKASVATUSOPAS KOULUTERVEYDENHOITAJILLE

Toiminnallinen opinnäytetyö

TUNNE- JA TURVATAITOKASVATUSOPAS KOULUTERVEYDENHOITAJILLE

Toiminnallinen opinnäytetyö

Tiina Heikkinen, Anne Hiiva, Julia
Kreus & Saana Kukkola
Opinnäytetyö
Syksy 2021
Hoitotyön tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Hoitotyön tutkinto-ohjelma, terveydenhoitaja & sairaanhoitaja (AMK)

Tekijä(t): Tiina Heikkinen, Anne Hiiva, Julia Kreuz ja Saana Kukkola
Opinnäytetyön nimi: Tunne- ja turvataitokasvatusopas kouluterveydenhoitajille
Työn ohjaaja(t): Lehtori Johanna Jylhä-Ollila
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2021 Sivumäärä: 50 + 3 liitettä

Lasten kokema seksuaalinen häirintä ja seksuaaliväkivalta on koko valtakunnan tasolla lisääntynyt. Oman haasteensa tuo internetin ja sosiaalisen median mukanaan tuomat lieveilmiöt, kuten grooming. Lapsiin kohdistunut seksuaalinen häirintä ja seksuaaliväkivalta vaikuttaa monin tavoin lapsen terveyteen ja hyvinvointiin. Turvataitokasvatuksen tavoitteena on ennaltaehkäistä lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa, häirintää ja kiusaamista kaikissa ympäristöissä. Turvataitokasvatuksella pyritään parantamaan lapsen turvallisuuden tunnetta ja omaa toimijuutta eri tilanteissa vahvistamalla lapsen tunnetaitoja, vuorovaikutustaitoja, selviytymistaitoja, digiturvataitoja sekä itsetuntoa.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, joka sisälsi laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä. Lopputuotoksena valmistui opas kouluterveydenhoitajien työn tueksi ala-asteikäisten lasten turvataitokasvatuksen toteuttamiseen ja seksuaalista häirintää kohdanneen lapsen auttamiseen. Työn toimeksiantajana toimi Oulun kaupungin Turvallinen Oulu-hanke.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli teemahaastattelun avulla kartoittaa, millaisen tunne- ja turvataitopajaan kouluterveydenhoitajat tarvitsisivat työnsä tueksi. Oppaan avulla terveydenhoitajat voivat tarjota helpommin ja nopeammin tukea oppilaille. Idea oppaan valmistamisesta saatiin toimeksiantajalta. Oppaan tarkempi sisältö määrittyi kouluterveydenhoitajien haastatteluiden pohjalta ja opas valmistettiin heidän toiveidensa mukaisesti. Opas toteutettiin sähköisessä muodossa, mikä mahdollistaa oppaan saatavuuden laajasti kaikille.

Asiasanat: Turvataitokasvatus, grooming, kouluterveydenhoitaja, laadullinen tutkimus, sähköinen opas

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Bachelor's Degree Programme in Nursing and Health Care, Option of Public Health Nurse & Registered Nurse

Author(s): Tiina Heikkinen, Anne Hiiva, Julia Kreuz & Saana Kukkola
Title of thesis: Emotional and Safety Skill Education Guide for School nurses
Supervisor(s): Lecturer Johanna Jylhä-Ollilla
Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2021
Number of pages: 50 + 3 appendices

The occurrence of child sexual abuse has increased internationally during last decades. Development of the world has enabled yet younger children to get access to internet and social media where most of the child sexual abuse happens. Child sexual abuse has a significant influence on one's mental health and quality of life. Therefore prevention of child sexual abuse is important. One way to prevent child sexual abuse is to promote children's safety skills and knowledge on their body.

Promoting children's safety skills is one part of a school nurses work. School nurses teach safety skills by lessons and individually during school health checks.

The aim of this study was to investigate school health nurses' visions on present safety skill education and materials for younger children. As a finding there was a need for an active pdf-file that would include an aggregation of links to quality materials and guidance on how to encounter and act with children who has experienced child sexual abuse. Based on the material got out of theme interviews, the outcome was to prepare an electrical guide for school health nurses to support their work with younger children's safety skill education.

Keywords: Child sexual abuse, safety skill education, school health nurse

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	ALAKOULUIKÄISEN LAPSEN TURVATAITOKASVATUS.....	8
2.1	Turvataitokasvatuksen tarve.....	8
2.1.1	Seksuaalinen häirintä.....	10
2.1.2	Grooming	10
2.2	Turvataitokasvatusta ohjaavat tekijät.....	12
2.2.1	Lait ja seksuaalioikeudet.....	12
2.2.2	Lastensuojelu.....	12
2.2.3	Seksuaalikasvatuksen standardit.....	13
2.3	Turvataitokasvatuksen materiaalit.....	13
2.3.1	Tunne- ja turvataitoja lapsille	13
2.3.2	Turvallinen Oulu- hanke.....	14
2.3.3	Seksuaalisuuden portaat.....	14
2.4	Terveydenhoitajan rooli ja tehtävät.....	16
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT.....	18
4	LAADULLINEN TUTKIMUS.....	19
4.1	Aineistonkeruumenetelmä ja aineistonkeruu.....	19
4.2	Aineiston analyysi.....	20
5	TULOKSET.....	24
5.1	Turvataitokasvatusopas.....	25
5.2	Sosiaalinen media ja internet	25
5.3	Turvataitokasvatuksen lähtökohdat	26
5.4	Lapsen yksilölliset tarpeet turvataitokasvatukselle	27
5.5	Koti turvataitokasvattajana	27
5.6	Tulosten pohdinta.....	28
6	TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ PROJEKTINA	30
6.1	Projektin käynnistyminen, kohderyhmä ja hyödynsaajat	30
6.2	Projektiorganisaation perustaminen	31
6.3	Oppaan suunnittelu ja toteutus.....	32
6.4	Projektin arviointi.....	34
6.4.1	Oppaan arviointi.....	34

6.4.2	Projektityöskentelyn arviointi.....	34
7	POHDINTA.....	41
7.1	Oppimistavoitteiden arviointi.....	41
7.2	Projektin luotettavuus	42
7.3	Projektin eettisyys	43
7.4	Jatkotutkimus- ja kehitystarpeet	44
	LÄHTEET.....	45
	LIITTEET	50

1 JOHDANTO

Aikuinen ei joka tilanteessa voi olla suojelemassa lasta. Lapsen elämään mahtuu monenlaisia uhka- ja vaaratilanteita, joiden estäminen kokonaisuudessaan on mahdotonta. Estämisen sijasta lasta voidaan kuitenkin valmistella kohtaamaan tilanteet tai ehkäisemään niihin joutumista sekä antaa tietoa ja valmiuksia toimia kyseisissä tilanteissa. Turvataidot ovat siis lapsen omia taitoja ja suojakeinoja, joita aikuinen voi omalla toiminnallaan ja opetuksellaan kehittää. Turvataitokasvatuksen tavoitteena on tiedonanto, rohkaiseminen sekä itsemääräämisoikeuden korostaminen. (Lajunen, Andell & Ylenius-Lehtonen 2019, 3.)

Yksi turvataitoja yhä enemmän kysyvä paikka on sosiaalinen media, jossa lapsi voi toimia paljon myös itsekseen ilman vanhemman valvontaa ja suojaa. Yhä nuoremmat lapset löytävät sosiaaliseen mediaan ja internetin sisältöihin, minkä vuoksi turvataito- ja mediakasvatusta tulisi suunnata erityisesti pienempiä alakoulukäisiä lapsia kohti. (Smahel, Machackova, Mascheroni, Dedkova, Staksrud, Ólafsson, Livingstone & Hasebrink 2020.) Esimerkiksi nämä muutokset sekä seksuaalirikosten lisääntyminen lisäävät ennestään turvataitokasvatuksen tarvetta, mutta myös muokkaavat tarpeen laatua.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa ajankohtainen media- ja turvataito-opas terveydenhoitajille, jota voi hyödyntää erityisesti alakoulukäisten turvataitokasvatuksessa. Ajankohtaiset turvataidot lapsilla ja nuorilla antavat heille valmiuksia tunnistaa ja suojautua erilaisissa heihin kohdistuvissa häirinnän, väkivallan ja kiusaamisen tilanteissa. Näin turvataidot voivat ehkäistä seksuaalirikoksia sekä tukea lasten ja nuorten psykososiaalista kehitystä.

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Turvallinen Oulu- hankkeen kanssa. Hanke on perustettu 2019 ja sen on määrä toimia vuoden 2021 loppuun saakka. Turvallinen Oulu- hankkeen päätavoite on ennaltaehkäistä alaikäisiin kohdistuvia seksuaalirikoksia Oulussa. Yhtenä hankkeen nimemääränä osatavoitteena on myös vahvistaa lasten, nuorten, ja vanhempien media- ja turvataitoja. (Oulun kaupunki, Turvallinen Oulu 2021.)

2 ALAKOULUIKÄISEN LAPSEN TURVATAITOKASVATUS

Turvataitokasvatuksella edistetään lapsen itsearvostusta, itsetuntemusta, itseluottamusta, tunne- ja vuorovaikutustaitoja, hyviä ihmissuhteita sekä kannustetaan lapsia kääntymään turvallisen aikuisen puoleen huolia ja pelkoja kohdatessaan. Turvataitokasvatus ei ole pelkästään selviytymiskeinojen oppimista, vaan laaja-alaista lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen tukemista.

Lapset oppivat turvataitokasvatuksen avulla taitoja välttää joutumasta kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan tilanteisiin sekä osaavat näihin tilanteisiin joutuessaan suojella itseään. (Lajunen ym. 2019, 11.)

Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta vaikuttaa moniin asioihin, kuten terveyteen, hyvinvointiin ja talouteen niin yksilöllisestä kuin yhteiskunnallisestakin näkökulmasta. Huonot kokemukset lapsuudesta vaikuttavat esimerkiksi kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Siksi sen ennaltaehkäisy on avainasemassa. Tärkeä osa lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyssä on riittävän laajan ja laadukkaan turvataitokasvatuksen tarjoaminen jo varhaislapsuudesta asti jatkuen läpi nuoruuden. (Pelastakaa Lapset ry 2021.)

Lapsen hyvien turvataitojen on todettu ehkäisevän lapsiin kohdistuvaa seksuaalista häirintää ja edistävän sen keskeytymistä. Australiassa vuonna 2017 tehdyn tutkimuksen Emmy and the friends mukaan turvataitokasvatuskoulutukseen osallistuneilla oppilailta havaittiin koulutuksen loputtua olevan paremmat turvataidot, enemmän rohkeutta tulla pyytämään apua aikuiselta, paremmat kyvyt tunnistaa tilanteen vaarallisuus ja vähemmän ahdistuneisuutta verrattuna vertailuryhmään (White, Shanley, Zimmer-Gembeck, Walsh, Hawkins, Lines & Webb 2017).

2.1 Turvataitokasvatuksen tarve

Tarve turvataitokasvatuksen kehittämiseksi, lasten pahoinpitelyn ja seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisemiseksi on syntynyt Suomessa 1990-luvulla erilaisista käytännön tilanteista ja tapahtumista. Näihin aikoihin Kotkassa paljastui laaja lasten hyväksikäyttörengas, jonka seurauksena sinne perustettiin moniammatillinen ennaltaehkäisevä työryhmä. Työryhmä tutustui erityisesti vastaavien ulkomaalaisten työryhmien toimintaan ja sai yhteistyökumppanikseen edustajia kouluista, sosiaali-

ja terveystoimesta, poliisista ja eri järjestöistä. Työryhmä kehitti erilaisia toimintamalleja ja ensimmäisiä opetusmateriaalia turvataito-opetuksen tueksi. (Lajunen ym. 2005.)

Vuoden 2021 perusopetuksen 4. ja 5.-luokkalaisille suunnatun kouluterveyskyselyn tulosten mukaan 6,8 prosenttia oululaisista pojista ja 9,4 prosenttia oululaisista tytöistä oli kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalien näyttämistä kuluneen vuoden aikana. Vuoden 2019 kouluterveyskyselyn tuloksiin verraten määrä on kaksinkertaistunut kahdessa vuodessa, mikä on todella merkittävä muutos. 1,7 prosenttia oululaisista pojista ja 2,1 prosenttia oululaisista tytöistä oli kokenut seksuaalista koskettelua tai kosketteluun painostamista kuluneen vuoden aikana. Vuoden 2019 kyselyn mukaan 46,9 prosenttia pojista ja 40,5 prosenttia tytöistä oli kertonut seksuaalisesta häirinnästä tai väkivallasta luottamalleen aikuiselle. Tähän kysymykseen vastanneiden määrä koko Oulun alueella oli kuitenkin vain yhteensä 140 lasta, kun häirintää sekä koskettelua koskeviin kysymyksiin oli vastannut myönteisesti yli 4000 oululaista lasta kyseisessä ikäluokassa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021.)

Kymmenessä vuodessa on tapahtunut merkittäviä muutoksia lasten internetin käyttötottumuksissa ja saatavuudessa. Vuonna 2020 julkaistun tutkimuksen EU Kids Online mukaan näitä ovat esimerkiksi matkapuhelinten määrän lisääntyminen, internetin käytön mahdollistumisen lisääntyminen, uudet sosiaalisen median palvelut ja internetin käytön aloittaminen yhä nuoremmalla iällä. Sama tutkimus oli toteutettu viimeksi kymmenen vuotta sitten, johon verrattuna oli tapahtunut monia ja laajojakin muutoksia. Yksi osa tutkimuksesta keskittyi lasten seksuaaliturvallisuuteen. Suomalaisista tutkittavista 28 % kertoi saaneensa seksuaalissävytteisiä viestejä ja 7 % kertoi itse jakaneensa tai lähettäneensä seksuaalista sisältöä kuluneen vuoden aikana. Vanhemmat vastaajat olivat todennäköisemmin olleet yhteydessä entuudestaan tuntemattoman henkilön kanssa internetin välityksellä: 15–16 vuotiaista 87 % ja 12–14 vuotiaista 69 % kertoivat kommunikoineensa internetissä tuntemattoman henkilön kanssa kuluneen vuoden aikana. Muutokset prosenteissa korkeampaan suuntaan kyseisissä asioissa tuovat uudenlaisia riskejä lapsen seksuaaliturvallisuudelle ja vaativat lapselta yhä enemmän turvataitoja. (Smahel ym. 2020.)

Oulun poliisilaitoksen rikostilastoihin vuoden 2021 tammi-kesäkuun aikana kirjattiin 203 seksuaalirikosta, joista 76 oli lapsiin kohdistuneita seksuaalisia hyväksikäyttöjä. Oulun poliisilaitoksen tilastojen mukaan lasten seksuaalisten hyväksikäyttöjen määrä kasvoi seitsemällä prosentilla vuoden takaiseen. Vastaava muutos koko Suomea koskevissa tilastoissa oli 18,5 %. Kaikkiaan seksuaalirikokset sekä lapsiin kohdistuneet seksuaaliset hyväksikäytöt lisääntyivät Oulussa sekä koko maan

tasolla. Oulussa määrän kasvu on kuitenkin ollut alhaisempaa verrattuna maan keskiarvoon. (Oulun kaupunki 2021.)

2.1.1 Seksuaalinen häirintä

Seksuaaliväkivalta kattaa kaikki seksuaalisen häirinnän ja groomingin muodot. Sukupuoleen perustuva ja seksuaalinen häirintä on tasa-arvolain mukaista syrjintää. Seksuaalinen häirintä voi olla sanallista tai sanatonta, fyysistä tai seksuaalisesti ei-toivottua käytöstä. Seksuaalinen häirintä loukkaa uhrin itsemääräämisoikeutta ja fyysistä tai henkistä koskemattomuutta luomalla vihamielisen, nöyryyttävän, halventavan, ahdistavan tai uhkaavan ilmapiirin. Seksuaalista häirintää voi tapahtua missä tahansa; sitä tapahtuu myös puhelimen ja internetin välityksellä. (Tasa-arvo valtuutettu 2021.)

Seksuaalisen häirinnän teot voivat olla seksuaalisesti värityneet kommentit, vitsit, puheet tai tekstiviestit, vihjailu, pukeutumista, vartaloa ja yksityiselämää koskevat kysymykset tai huomautukset, ehdottelu tai vaatiminen sukupuoliyhteyteen tai muuhun sukupuoliseen kanssakäymiseen, fyysinen koskettelu sekä raiskaus tai sen yritys. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021, Tasa-arvo valtuutettu 2021.) Seksuaalista häirintää on siis mikä tahansa lapsen seksuaalisuutta vahingoittava teko, sen yritys tai epätoivottu lähestyminen. Myös kaikenlaisen seksuaalisen tai muuten epäasiallisen sisällön lähettäminen kaikissa sosiaalisen median kanavissa on seksuaalista häirintää.

Sukupuolista häirintää on sukupuoleen liittyvä ei-toivottu huomio, kuten halventava puhe, kiusaaminen sekä teot, jotka saavat uhrin tuntemaan itsensä noloksi, loukkaantuneeksi, pelokkaaksi tai vihaiseksi (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021). Tytöt kohtaavat seksuaalista häirintää useammin kuin pojat, mutta pojatkin kohtaavat sitä enenevässä määrin (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021; Pelastakaa Lapset ry 2018).

2.1.2 Grooming

Grooming on yksi koko ajan yleistyvä lapsiin kohdistuvan seksuaalisen häirinnän muoto. Groomingilla tarkoitetaan aikuisen toimintaa, joka tähtää mahdollisuuteen kohdistaa seksuaaliväkivaltaa lapseen netissä, netin ulkopuolella tai sekä että (Pelastakaa Lapset ry 2021). Seksuaalisen väkivallan käyttäjä voi manipuloida, valehdella, kehua, ylistää, vastuuttaa ja syyllistää uhria, jotta saa

uhrin näennäisen vapaaehtoisesti osallistumaan seksuaaliseen toimintaan (Jansen ym. 2015). Myös Suomen rikoslaista löytyy määritelmä groomingille.

Lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin

Joka ehdottaa tapaamista tai muuta kanssakäymistä lapsen kanssa siten, että ehdotuksen sisällöstä tai olosuhteista muuten ilmenee tekijän tarkoituksena olevan 17 luvun 18 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla valmistaa kuvia tai kuvataallenteita, joissa sukupuolisiveellisyyttä loukkaavasti esitetään lasta, taikka kohdistaa lapseen tämän luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitettu rikos, on tuomittava *lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin tuomitaan myös se, joka houkuttelee kahdeksaatoista vuotta nuoremman henkilön ryhtymään sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen tekoon 8 a §:ssä tarkoitettulla tavalla taikka esiintymään sukupuolisiveellisyyttä loukkaavassa järjestyksessä esityksessä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuna rikoksen yritys on rangaistava. (Rikoslaki 540/2011, 20:8b §.)

Tutkimusten perusteella on löydetty erilaisia riskitekijöitä, jotka altistavat groomingille. Tutkitusti tytöt ovat poikia suuremmissa riskissä kokea groomingia. Myös mielenterveysongelmat, 12–15 vuoden ikä (Winters ym. 2017), jatkuva oleilu netissä sekä tiedon ja kuvien jakaminen itsestään netissä voivat lisätä lapsen riskiä joutua groomingin kohteeksi. Suojaavia tekijöitä ovat läheiset ystävyys-suhteet sekä lapsen ja vanhempien välinen avoin keskustelu nettikäyttäytymisestä. (Pelastakaa Lapset ry 2021.)

Lapsen kertominen tapahtuneesta jollekin ihmiselle on ensiarvoisen tärkeää väkivallan loppumiseksi, avun saamiseksi lapselle ja ehkäisemään muita lapsia joutumasta seksuaalisen väkivallan uhriksi (Lahtinen ym. 2018). Tapahtumasta kertominen olisi lapselle helpompaa, jos asiasta ei koki niin suurta häpeää ja aikuiset tai viranomaiset kysyisivät asiasta oma-aloitteisesti (Pelastakaa Lapset ry 2021).

2.2 Turvataitokasvatusta ohjaavat tekijät

2.2.1 Lait ja seksuaalioikeudet

Seksuaalisuus on keskeinen osa jokaisen ihmisyyttä sekä keskeinen terveyden osa-alue, joka mahdollistaa intiimit ja luottamukselliset suhteet. Suomen perustuslain mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Kenenkään henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua tai vapautta riistää mielivaltaisesti. Seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksia ja keskeinen osa ihmisen itsemääräämisoikeutta. Seksuaalioikeuksilla tarkoitetaan ihmisen omaa oikeutta päättää omasta kehostaan ja omaan seksuaalisuuteensa liittyvistä asioista. Jokaisella on oikeus päättää siitä, kuka hänen kehoonsa koskee, kenen kanssa hän on, missä haluaa olla tai minne haluaa mennä. Lain edessä kaikki ovat yhdenvertaisia. Seksuaalisuutta ja seksuaalioikeuksia loukkaavat teot rikkovat ihmisoikeuksia ja yksilön koskemattomuutta. Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta, kuten pakottaminen, häirintä tai raiskaus on Suomessa rikos ja siitä seuraa rangaistus. (Terveyskylä 2018; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020.)

2.2.2 Lastensuojelu

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417).

Monien tahojen työntekijöillä, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon ja lasten päivähoidon, koululaisen aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaa tarjoavien yksiköiden, opetustoimen ja nuorisotoimen työntekijöillä on lakisääteinen velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, mikäli he ovat omassa tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka huolenpidon ja hoidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai lapsen oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Lastensuojeluilmoitus näissä tilanteissa tulee tehdä viipymättä. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös sijaisia. Epävarmoissa tilanteissa voi ennen lastensuojeluilmoituksen tekemistä kysyä neuvoa kunnan sosiaalityöntekijältä paljastamatta lapsen henkilöllisyyttä. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2021.) Kynnys ottaa lastensuojelu mukaan avuksi tilanteessa, jossa herää huoli lapsesta pitäisi olla hyvin matala jokaisella lapsen ympäristössä toimivalla ammattihenkilöllä.

2.2.3 Seksuaalikasvatuksen standardit

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on julkaissut vuonna 2010 Maailman terveysjärjestön (WHO) laatimat seksuaalikasvatuksen standardit Eurooppaan. Nämä standardit antavat suuntaviivat poliittisille päättäjille, opetus- ja terveydenhoitoalan viranomaisille ja asiantuntijoille. Julkaisusta löytyy seksuaalisuuskasvatuksen standardit ikäryhmäkohtaisesti lapsille ja nuorille. Opetettavat pääteemat ovat ihmiskeho ja ihmisen kehitys; hedelmällisyys ja lisääntyminen; seksuaalisuus; tunteet; ihmissuhteet ja elämäntyylit; seksuaalisuus, terveys ja hyvinvointi; seksuaalisuus ja oikeudet; seksuaalisuutta määrittävät sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät (arvot/normit). (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2010.)

2.3 Turvataitokasvatuksen materiaalit

2.3.1 Tunne- ja turvataitoja lapsille

Ensimmäinen lasten turvataitokasvatukseen liittyvä virallinen oppimateriaali on julkaistu Suomessa vuonna 2015 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimesta. Vuonna 2019 THL julkaisi päivitetyn version oppimateriaalista; Tunne- ja turvataitoja lapsille. Oppaan pohjalla on vuonna 2005 julkaistu Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakesin materiaali Turvataitoja lapsille, jonka pohjalla taas on vuonna 2002 julkaistu Suomen ensimmäinen turvataitomateriaali Tenavien TurvaTaito, joka on toteutettu Kotkan turvakasvatustyöryhmän toimesta. Vuonna 2019 julkaistu opas on suunnattu erityisesti 5–11-vuotiaiden lasten kanssa työskenteleville. Materiaalia voidaan hyödyntää esimerkiksi kouluissa, varhaiskasvatuksessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteissä. Monissa kunnissa turvataitokasvatus on kuulunut koulujen opetussuunnitelmiin jo useiden vuosien ajan ja nyt sitä on alettu sisällyttämään myös kuntien lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmiin. Turvataitojen tarve muuttuu maailman kehittyessä, ja siksi turvataitokasvatuksen tulee vastata ajankohtaisiin haasteisiin, jotta siitä saadaan mahdollisimman suuri hyöty. Lapsiin kohdistuva kiusaaminen, seksuaalinen häirintä ja väkivalta ovat saaneet netin ja älypuhelinien yleistymisen myötä uudenlaisia muotoja. Toisaalta lainsäädäntöä on päivitetty, uutta tutkimustietoa on tuotettu ja uusia materiaaleja on julkaistu. (Lajunen, Andell & Ylenius-Lehtonen 2019, 9–10; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020.)

2.3.2 Turvallinen Oulu- hanke

Turvallinen Oulu-hanke toimii vuosina 2019–2021 ja se on asettanut päätavoitteekseen ennalta ehkäistä alaikäisiin kohdistuvia seksuaalirikoksia Oulussa. He kertovat tavoitteidensa tarkemmin olevan seksuaalirikoksien ja seksuaalisen häirinnän ja sen uhan vähentäminen, lasten ja nuorten roolin vahvistaminen aktiivisina yhteisön jäseninä, perheiden tukeminen ja tiedon lisääminen seksuaalirikosten ehkäisemiseksi, lasten, nuorten ja vanhempien media- turvataitojen vahvistaminen, maahanmuuttajien yhteisöön integroitumisen vahvistaminen ja uusintarikollisuuden ennaltaehkäisy sekä nuorten rikoksentehtäjäiden kuntouttaminen. (Oulun kaupunki, Turvallinen Oulu 2021.)

Turvallinen Oulu on koonnut omille internetsivuilleen hankkeen toiminnan ajan materiaaleja eri asiantuntijoilta, joita päiväkodit, koulut, ammattilaiset ja huoltajat voivat käyttää tukena kasvatustyöhönsään, huomioiden lasten ja nuorten ikä sekä kehitystaso. Turvallinen Oulu-hanke on julkaissut myös elokuussa 2021 valmistamansa tunne- ja turvataitokasvatuksen opetusmateriaalit, esiopetuksesta yhdeksänteen luokkaan asti. Materiaalit sisältävät osiot tunne- ja vuorovaikutustaidot, selviytymistäidot sekä digiturvataidot. Jokaisessa osiossa on tehtäviä ja ohjeet, miten kyseinen aihealue käsitellään kyseisen ikäryhmän kanssa. Opetusmateriaalit ovat kaikkien hyödynnettävissä ja ne löytyvät osoitteesta: www.turvataitokasvatus.fi. Opetusmateriaalien valmistumista ovat rahoittaneet Opetushallitus sekä opetus- ja kulttuuriministeriö. (Oulun kaupunki, Turvallinen Oulu 2021.)

2.3.3 Seksuaalisuuden portaat

Seksuaalisuuden portaat ovat tunnekasvatusmalli, joka perustuu tutkimukseen lapsen ja nuoren seksuaalisuuden kehityksestä. Seksuaalisuuden portaiden malli ohjaa lasta ja nuorta tunnistamaan oman kehitysvaiheensa ja valmiutensa sekä kuuntelemaan ja arvostamaan omaa tunnetta ja kokemustaan. Malli seksuaalisuuden portaista on myös väline seksuaalikasvatusta tarjoaville sekä vanhemmille seksuaalisuudesta puhumiseen ikätasoisesti ja tunteiden kautta. Sama kehitys tapahtuu sukupuoleen, kansalaisuuteen tai seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta, joten seksuaalisuuden portaiden malli sopii kaikkeen seksuaali- ja tunnekasvatukseen. (Cacciatore 2021.)

Raisa Cacciatore ja Erja Korteniemi-Poikela esittelevät seksuaalisuuden portaat kirjassaan *Rakkaus, ilo ja rohkeus seksuaalisuuden portaat*. Seksuaalisuuden portaita on yksitoista ja jokainen

lapsi kiipeää näitä portaita yksilöllisellä aikataululla. Lapsen tunne- elämän ja seksuaalisuuden kehitysaikataulu ei ole sidoksissa ikävuosiin, vaikka niitä on seksuaalisuuden portaissa hieman hahmoteltukin. Kehittyminen voi pysähtyä esimerkiksi kaltoinkohtelun seurauksena jopa vuosikymmeniksi. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2019, 9.)

Ensimmäinen seksuaalisuuden porras on “Olet ihana”, joka on ajankohtainen noin 0–4-vuotiaana. Ollessaan tällä portaalla lapsi rakastaa ja hyväksyy itsensä sekä maailman täysin. Tällä portaalla lapsi tutustuu kehoonsa, nauttii alastomana olosta sekä löytää kosketuksen kautta kaikki kehonsa ihmeelliset kohdat. Kehon osille haetaan nimiä ja niiden tarkoituksia. Toisella seksuaalisuuden portaalla nimeltään “Leikkikaverin rakkaus”, ollaan noin 3–8-vuotiaana. Lapsi näyttää avoimesti oman tykkäämisensä ja pohtii eroa ihastuksen ja kaveruuden välillä. Sukupuolet kiinnostavat tässä ikävaiheessa, mutta tykkäykaverin kohdalla ei sukupuolella ole väliä. Tällä portaalla myös rajojen opettelu on monella tavalla ajankohtainen asia. Lapsi haluaisi olla hyvin lähellä kaveria esimerkiksi suukotellen ja kosketellen, mutta se ei aina onnistukaan johtuen siitä, ettei kaveri tahdokaan samaa tai aikuiset voivat kieltää. Lapsi oppii eron oman tunteen ja toisen tunteen välillä oivaltaen sen, että jokin voi tuntua itsestä hauskalta, mutta vastaavasti taas toisesta ei. Kolmas seksuaalisuuden porras on “Tavoiteltu vanhempi”. Tämän portaan ikäkausi on noin 3–9-vuotias. Lapsi havaitsee ympärillään olevan eri sukupuolta olevia ihmisiä ja hän voi tuntea voimakasta kiintymystä jotakin aikuista kohtaan haluten olla tämän lähellä. Lapsi voi haluta varata itselleen, oman aikuisuuden varalle, yhden aikuisen kokonaan. Lapsen kehonkuva ja itsetunto vahvistuvat ja hän oppii käytöstapoja ja sääntöjä, jotka suojaavat yksityisyyttä. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2019, 29, 37, 47.)

Neljäntenä seksuaalisuuden portaana on Idolit, tällä portaalla ollaan noin 6–12-vuoden iässä. Tuolloin lapsi valitsee ihailunsa kohteen perheen ulkopuolelta ja näyttää sen avoimesti. Hän saattaa samaistua idoliinsa tai ihailemaansa aikuiseen. Tällä portaalla lapselle syntyy oma yksityinen ja sallittu haaveiden ja mielikuvien maailma, jossa lapsi voi kokea suuria tunteita ja seksuaalisuutta. Seuraavalla seksuaalisuuden portaalla lapsen ihastus ja rakkauden tunteet vaihtuvat ja kohdistuvat tuttuihin lähellä oleviin ikätovereihin. Seksuaalisuuden viides porras on “Salainen ihastus”. Tavallisin tämä porras saavutetaan noin 8–13-vuotiaana, toisinaan vasta aikuisiässä. Lapsi haluaisi toisaalta osoittaa tunteensa, toisaalta taas salata ne. Tällä seksuaalisuuden portaalla nuori opettelee oman kehon hallitsemista sekä tunteiden ilmaisua. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2019, 65, 86.)

Kuudennella seksuaalisuuden portaalla "Ystävä saa tietää ihastumisen" lapsi tai nuori on noin 9–14-vuotiaana. Tässä vaiheessa lapsi tai nuori uskaltaa kertoa luotettavalla ystävälle tai aikuiselle rakkaudestaan. Tällä portaalla opetellaan myös niin ystävyys taitoja kuin sääntöjäkin. "Tykkään sinusta", on seksuaalisuuden portaiden seitsemäs askel, jolla jo uskalletaan kertoa omista rakkauden tunteista niiden kohteelle. Lapsi tai nuori on valmis kohtaamaan sen tilanteen, että rakkauden kohde saa tietää hänen tunteistaan. Lapsi tai nuori myös kestää sen, että rakkauden kohde päättää sen saako hän tunteilleen hyväksynnän vai tuleeko torjutuksi. Tällä portaalla ollaan usein noin 10–15-vuoden iässä, joten tähän aikaan osuu myös usein murrosiän tuomat kehomuutokset. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2019, 98,109.)

Kahdeksas porras on "Käsikkäin". Tällä portaalla ollessaan, noin 12–16-vuotiaana, nuori uskaltaa ilmaista tunteitaan kosketuksella. Nuori opettelee miten pitäisi seurustella ja kuinka mahdollisesta erosta selviää. Jos nuoren omaan kehityksen vaiheeseen kuuluu seksuaalinen kiihottuminen, nuori voi purkaa jännitteitään itsetyydytyksessä. Yhdeksäs seksuaalisuuden porras on "Suudelmien riemu", jonka nuori saavuttaa tavallisemmin 13–18-vuotiaana. Tällä askelmalla herää halu tutustua suutelemiseen, ja sitä kautta ottaa ensiaskeleita seksuaalisen kontaktin kokeilussa. Tässä vaiheessa oleva kokee halua antaa ja saada sellaista läheisyyttä, jossa ollaan aivan toisen kehoa vasten, mutta vielä niin, että vaatteet ovat päällä. Nuoren tulisi osata ilmaista mihin on valmis, mitä hän haluaa ja mitä ei samalla tulkita ja kunnioittaa toisen viestejä. "Hyvältä tuntuvat hyväilyt", on kymmenes seksuaalisuuden porras, jolla on noin 15–20-vuotias nuori tai nuori aikuinen. Tällä portaalla oleva on valmis entistä läheisempään kosketukseen toisen ihmisen kanssa. Kyky kuunnella itseään ja omaa kypsyyttään seksuaalisessa kontaktissa on kehittynyt. Viimeiselle eli 11. seksuaalisuuden portaalle, "Rakkautta ja seksiä", nousee keskimäärin 16–25-vuotiaana. Tässä vaiheessa nuoren aikuisen tulisi olla riittävän sinut oman kehonsa ja seksuaalisuutensa kanssa halliten omat viettinsä pystyen samalla rentoutumaan. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2019, 125, 141, 162, 184.)

2.4 Terveystenhoitajan rooli ja tehtävät

Lainsäädäntö ohjaa terveystenhoitajan työtä. Kouluterveyshoitaja työskentelee kouluyhteisön, yksittäisen oppilaan ja perheen kanssa sekä tekee monialaista yhteistyötä eri osajien kanssa. Terveystenhoitaja on vastuussa hoitotyön asiantuntijana kouluterveydenhuollosta, kouluyhteisön

terveyden edistämisestä, ennaltaehkäisevästä työstä ja toimii lääkärin työparina. Terveystiedon opetukseen osallistuminen, oppilaan kasvun ja kehityksen seuraaminen, määrääikäisten terveystarkastusten järjestäminen, terveysneuvonnan antaminen, rokotuksista huolehtiminen, ensiavun antaminen, oppilaan ohjaaminen tarvittaessa lääkärille tai muille asiantuntijoille, ongelmien selvittämisessä auttaminen, erityisen tuen tarpeen arvioiminen ja osallistuminen monialaisen tuen suunnitteluun ja järjestämiseen. (Terveys- ja hyvinvoinninlaitos 2019.)

Lasten- ja kouluterveydenhuollon yksi tärkeä tehtävä on seksuaaliterveyden edistäminen. Tavoitteena kouluterveydenhuollossa on seksuaalikehityksen seuraaminen ja tukeminen sekä se, että lapsesta ja nuoresta kehittymisen myötä kasvaa ihminen, joka ymmärtää seksuaalisuutta, kunnioittaa itsemääräämisoikeutta ja käyttäytyy vastuullisesti ja kykenee aikuisena rakentamaan lämpimän ja läheisen ihmissuhteen sekä kokee seksuaalielämänsä tyydyttäväksi, onnea tuottavaksi ja täysipainoiseksi. Terveystiedon opettajan tehtävänä on mahdollisimman varhain tunnistaa, jos lapsen tai nuoren seksuaalisessa kehityksessä on jotain ongelmaa. Lapsen ja nuoren kehitystä arvioidaan vuosittain myös puberteettikehityksen suhteen ja seurataan sitä kautta mahdollisia häiriöitä puberteettikehityksessä. (Ryttyläinen-Korhonen & Ala-Luhtala 2017.)

Terveystiedon opettajan epäilyn herätessä lapseen tai nuoreen kohdistuneesta seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai kaltoinkohtelusta tulee hänen tehdä lastensuojeluilmoitus ja olla yhteydessä sosiaalitoimeen sekä lastensuojeluviranomaisiin. Tällainen tilanne vaatii myös välitöntä yhteydenottoa toimipaikan lääkäriin tilanteen selvittämiseksi. Päivystysvastaanotolle nuori tai lapsi ohjataan, jos hänellä on fyysiseen pahoinpitelyyn viittavia merkkejä. Tarvittaessa lapselle/nuorelle nimetty vastuuhenkilö kutsuu koolle moniammatillisen tiimin, joka yhdessä muiden toimijoiden kanssa varmistaa lapsen/nuoren saavan tarvittavan tuen, hoidon sekä valvonnan turvallisuuden takaamiseksi. (Ryttyläinen-Korhonen & Ala-Luhtala 2017.)

Opetushallitus on julkaissut vuonna 2019 oppaan seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa. Se käsittelee lainsäädännön ja opetussuunnitelmien sekä opetuksen ja opiskeluhoollon tarjoamia keinoja seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi sekä siihen puuttumiseksi. Oppaan sisältöön kuuluu toimintaohjeita koulutuksen järjestäjille, rehtoreille, opettajille, opiskeluhoollon palvelujen henkilöstölle, opiskelijoille ja huoltajille. Ensisijaisesti opas on suunnattu perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosten työn tueksi. (Opetushallitus 2021.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Opinnäytetyön tarkoituksena oli laadullisen tutkimuksen avulla kartoittaa kouluterveydenhoitajien kokemuksia liittyen turvataitokasvatukseen haasteisiin, tarpeeseen, antamiseen ja esimerkiksi jo olemassa oleviin materiaaleihin. Terveystenhoitajien kokemusten perusteella oli tarkoitus valmistaa turvataito-opas kouluterveydenhoitajille vastaamaan heidän tarpeitaan. Projektin tavoitteena oli laajentaa turvataitoihin liittyvää tietoperustaa ja osaamista. Pitkän aikavälin tavoitteet olivat samat kuin Turvallinen Oulu-hankkeen päätavoitteet; seksuaalirikosten ja seksuaalisen häirinnän tai sen uhan vähentäminen, lisätiedon ja tuen antaminen seksuaalirikosten vähentämiseksi, lasten roolin vahvistaminen yhteisön jäsenenä sekä lasten media- ja turvataitojen vahvistaminen.

Tutkimustehtävät:

1. Mitä haasteita turvataitojen antamiseen liittyy?
2. Kuinka hyväksi kouluterveydenhoitajat arvioivat ala-asteikäisten lasten internetin käyttöön liittyvät turvataidot?
3. Millaisia välineitä tai materiaaleja kouluterveydenhoitajat toivoisivat työnsä tueksi?

4 LAADULLINEN TUTKIMUS

Tutkittava ilmiö määrittää käytettävät menetelmät ja metodologiset sitoumukset (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 17). Kvalitatiivinen tutkimus korostaa määritelmässään ihmisten kokemusten, tulkintojen, näkemysten ja motivaation tutkimista sekä niiden kuvausta. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 65–66). Laadullisen tutkimuksen avulla parannetaan, kehitetään tai uudistetaan tutkittavaa kohdetta (Pitkäranta 2014, 9). Tutkimusaineiston tarkoitus oli toimia apuvälineenä tutkittavan asian ymmärtämiseen (Vilkkä 2021, 5.luku). Tutkimuksessa haluttiin ymmärtää ja tuoda esiin kunkin kouluterveydenhoitajan omia kokemuksia, jotta tutkimuksessa toteutettava lopputuote olisi mahdollisimman laadukas ja vastaisi mahdollisimman monen kouluterveydenhoitajan tarpeisiin. Täten laadullinen tutkimusmenetelmä oli selvä valinta tutkimusmenetelmäksi.

4.1 Aineistonkeruumenetelmä ja aineistonkeruu

Haastattelut ovat yleisin aineistonkeruumuoto laadullisessa tutkimuksessa (Hollaway & Galvin 2019, 87). Kvalitatiiviseen tutkimukseen ja aiheeseen sopien tiedonhankintamenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, jossa aihepiirit ja kysymykset olivat ennalta määritettyjä, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys ei (Hirsjärvi ym. 2009, 208). Haastateltavat valittiin tutkittavaa asiaa koskevan asiantuntemuksen perusteella (Vilkkä 2021, 5.luku). Onnistuneessa haastattelussa saadaan mahdollisimman paljon tietoa halutusta aiheesta. Sen vuoksi suositeltavaa on antaa haastateltavien tutustua kysymyksiin tai teemoihin etukäteen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 63.) Teemahaastattelurunko lähetettiin etukäteen kaikille haastateltaville samaan aikaan haastatteluun suostumuslomakkeen kanssa (liite 3). Teemahaastattelurunko löytyy liitteestä 1.

Tutkimusongelmaa lähestyttiin haastattelemalla kouluterveydenhoitajia, jotka työskentelevät Oulun seudulla ja ovat osallistuneet Turvallinen Oulu –hankkeen järjestämiin turvataitokasvatuskoulutuksiin. Kouluterveydenhoitajilla oli omakohtaista kokemusta sekä asiantuntijuutta turvataitokasvatuksen antamisesta ja tarpeesta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa haastateltavien määrän määrittelee olemassa olevan ryhmän koko, mikä tässä tapauksessa oli seitsemän kouluterveydenhoitajaa. Jokaisella oli kuitenkin oikeus itse päättää osallistumisestaan tutkimukseen, mikä pienensi tutkittavaa joukkoa. (Hirsjärvi ym. 2009, 182.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistot ovat kuitenkin yleensä

otokseltaan pienempiä ja määrän sijaan korostuu laatu. Otoksen keskiössä olivat kouluterveydenhoitajien kokemukset eikä tutkittavien lukumäärä. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 110.) Kouluterveydenhoitajia lähestyttiin saatekirjeellä (liite 2). Saatekirjeessä perusteltiin tutkimuksen tärkeyttä ja sen perusteella haastateltavat päättivät mahdollisesta osallistumisestaan tutkimukseen (Vilka 2021, 7.luku).

Covid-19- pandemian aiheuttaman kouluterveydenhoitajien lisääntyneen työmäärän seurauksena erityisiä haasteita asetti kouluterveydenhoitajien saaminen osallistumaan tutkimukseen. Touko-elo-kuun 2021 aikana lähetettiin lukuisia muistutusviestejä tutkimukseen osallistumiseen liittyen. Kai-kesta yrityksestä huolimatta haastateltaviksi onnistuttiin saamaan vain kolme kouluterveydenhoitajaa. Haastateltavien riittävyttä tarkasteltiin kuitenkin tarkkailemalla aineiston saturoituneisuutta, eli sitä alkoivatko asiat kertautua haastatteluissa (Hirsjärvi ym. 2009, 182). Haastatteluista kerääntyi yhteensä 14 sivua laadukasta haastattelumateriaalia, mikä koettiin riittäväksi uskottavien tulosten saamiseksi. Haastattelut toteutettiin etäyhteydellä Teams-sovellusta käyttäen touko-elo-kuun 2021 aikana.

4.2 Aineiston analyysi

Erilaiset tutkimustyylit vaativat usein erilaisen aineiston analyysin syvyyden. Haastatteluun perustu-
van tutkimuksen analyysi on todennäköisesti yksityiskohtaisempi kuin pienestä haastattelumää-
rystä tehty analyysi osana suurempaa sekamenetelmätutkimusta. (Pope & Mays 2020, 116.) Ai-
neiston analyysimenetelmänä käytettiin induktiivista eli aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sisäl-
lönanalyysin tarkoitus on rakentaa malli, joka esittää tutkittavaa ilmiötä yleistäen, tiivistetyssä muo-
dossa. Sisällönanalyysi on kvalitatiivisen aineiston perusanalyysimenetelmä. Ennen varsinaista ai-
neiston analysointia tutkimusaineisto litteroitiin eli haastattelunauhoitukset kirjoitettiin sana sanalta
kirjalliseksi materiaaliksi. Analyysi aloitettiin lukemalla aineisto useaan kertaan läpi kokonaiskuvan
hahmottamiseksi. Tämän jälkeen aineistosta alleviivattiin tutkimuskysymyksiin vastaavat alkupe-
räisilmaukset. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 163–169.) Eri asioita kuvaavat ilmiöt al-
leviivattiin eri väreillä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 92). Näistä ilmauksista muodostettiin pelkistykset
mahdollisimman tarkasti säilyttäen alkuperäisen ilmaisun termit. Sisällöltään samankaltaiset pel-
kistykset ryhmiteltiin (taulukko 1) alakategorioiksi ja niille annettiin sisältöä kuvaavat nimet. (Kank-
kunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 163–169.)

TAULUKKO 1. Aineiston klusterointi.

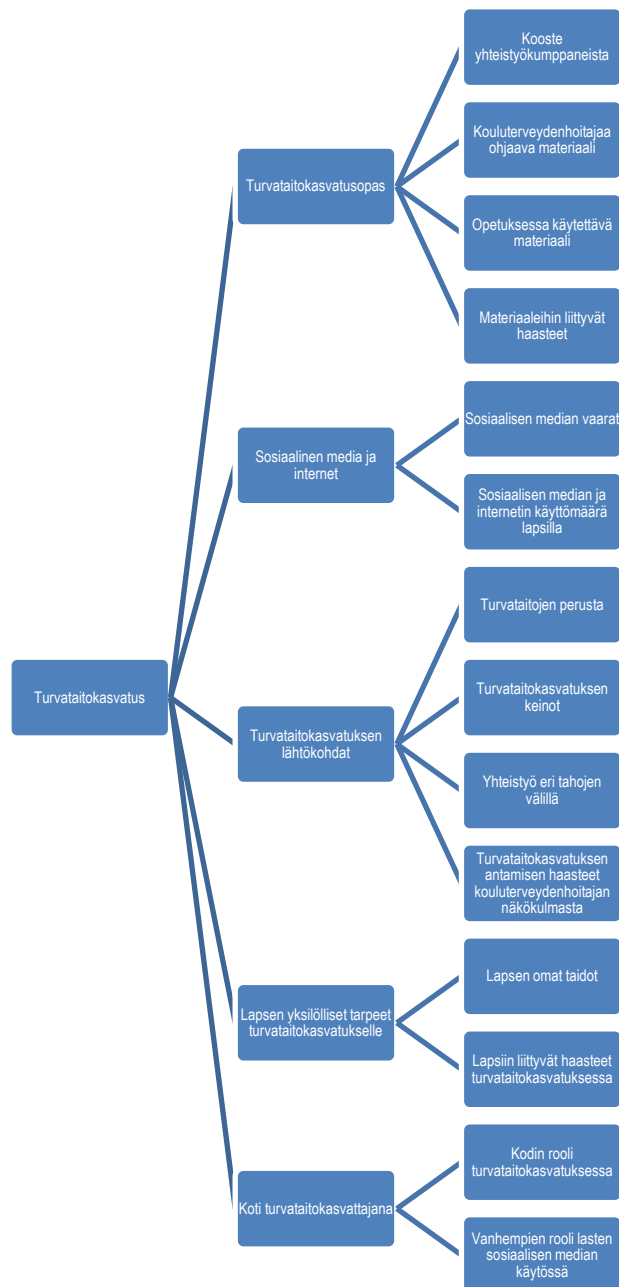
Pelkistetty ilmaus	Alakategoria
-Yhteydenottokohteet ja ajankohtaiset yhteystiedot -Tiedot yhteistyökumppaneista	Kooste yhteistyökumppaneista
-Toimintamalli hankalan tilanteen kohdatessa -Ohjeita hankalien tilanteiden ennaltaehkäisyyn -Selkeät toimintaohjeet -Hoitopolku -Kohtaamisen malli, ennaltaehkäisyn mahdollisuudet	Kouluterveydenhoitajaa ohjaava materiaali
-Osallistava materiaali -Linkkejä hyviin jo olemassa oleviin materiaaleihin -Materiaalia, kuvia ja tietoiskuja opetuksen tueksi -Seksuaalisuudenportaiden hyödyntäminen materiaalina	Opetuksessa käytettävä materiaali
-Sosiaalisen median liiallinen käyttö -Internetin käyttömäärien vaihtelevuus -Kännykän jatkuva käyttö -Liiallisen sosiaalisen median käytön haittavaikutukset	Sosiaalisen median ja internetin käyttömäärä lapsilla
-Roolituksen haasteet turvataitokasvatusta antavien tahojen välillä -Toimintamallin epäselvyys haastavan tilanteen kohdatessa -Viranomaisyhteistyön sujumattomuus saumattomasti -Kaikilla vastuu turvataitokasvatuksesta -Monipuolisen tuen saatavuus	Yhteistyö eri tahojen välillä
-Lapsen/nuoren kehitystason haasteet -Yhteisen kielen puute terveydenhoitajan ja lapsen välillä -Turvallisen kasvun ja kehityksen takaamisen haasteet -Tukemisen haasteet eri lailla ajattelevan lapsen/nuoren kohdalla -Turvataitokasvatuksen tarpeen lisääntyminen -Turvataitojen kehitys lapsilla -Tietämättömyys turvataidoista	Lapsiin liittyvät haasteet turvataitokasvatuksessa
-Materiaalien puute tai löytymättömyys -Sopivien materiaalien löytämisen haasteet	Materiaaleihin liittyvät haasteet

<ul style="list-style-type: none"> -Tilanteiden yllättävyys ja harvinaisuus -Työajan riittämättömyys -Turvataito-opetuksen tarpeen kasvaminen -Tarve turvataitokasvatukselle erityisesti pienemmillä koululaisilla -Yhteisen kielen puute terveydenhoitajan ja lapsen välillä 	Turvataitokasvatuksen antamisen haasteet kouluterveydenhoitajan näkökulmasta
<ul style="list-style-type: none"> -Rankaiseminen ei oikea tapa suhtautua, jos lapsi/nuori nähnyt jostain kiellettyä -Vanhempien valvonnan taso lasten sosiaalisen median käytön suhteen vaihtelee 	Vanhempien rooli lasten sosiaalisen median käytössä
<ul style="list-style-type: none"> -Lapset eivät tunnista vaaroja sosiaalisessa mediassa -Lapset osaavat tunnistaa joitakin vaaran merkkejä -Grooming -Haitallisilla sivuilla käyminen -Sosiaalisen median alustojen lisääntyminen ja kehittyminen -Sosiaalisen median riskit 	Sosiaalisen median vaarat
<ul style="list-style-type: none"> -Itsetunto -Sosiaaliset taidot -Tunnetaidot -Oman kehon arvostus 	Turvataitojen perusta
<ul style="list-style-type: none"> -Vanhempien omien kokemusten vaikutus - Vanhempien vastuu/kotikasvatus -Eri ympäristöt lapsen/nuoren elämässä ja niiden merkitys -Vanhempien tietämättömyys turvallisuusriskeistä -Vanhempien varovaisuus asioista puhumisessa pienten lasten kanssa -Kodin merkitys turvataitojen opettajana 	Kodin rooli turvataitokasvatuksessa
<ul style="list-style-type: none"> -Lapsen oma toimijuus keskiössä -Uimapukusäännöt -Lapsen/nuoren ymmärrys turvataidoista -Arkipäiväisiä asioita 	Lapsen omat taidot
<ul style="list-style-type: none"> -Ei käytetä pelottelun keinoja -Ennaltaehkäisyn tärkeys 	Turvataitokasvatuksen keinot

Ryhmittelyn jälkeen aineisto abstrahoitettiin eli samansisältöiset alaluokat yhdistettiin muodostaen samalla yläluokkia. Yläluokkia nimettiin niin, että se kuvasi hyvin sisältöä eli niitä alaluokkia, joista kyseinen yläluokka muodostuu. Lopuksi yläluokat yhdistettiin vielä yhdistävään luokkaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 92–94.) Aineistosta pelkistyksiä syntyi 58 ja niistä muodostui 14 alaluokkaa sekä viisi yläluokkaa. Abstrahointi on esitetty tarkemmin kuviossa 1.

5 TULOKSET

Tässä luvussa käsitellään turvataitoihin liittyviä tutkimustuloksia kuviossa 1 esitettyjen ylä- ja alaluokkien kautta. Tulokset ovat syntyneet kolmen Oulun alueella työskentelevän kouluterveydenhoitajan antamien teemahaastatteluiden perusteella. Kouluterveydenhoitajilla oli työkokemusta 2,5–6 vuotta joko vain alakoulun tai sekä alakoulun että yläkoulun puolella. Haastateltavien taustoista ei voida anonymiteettisuoja vuoksi kertoa enempää.

KUVIO 1. Aineiston abstrahointi.

5.1 Turvataitokasvatusopas

Haastatteluista tuli ilmi, että hyvää turvataitokasvatusmateriaalia on jo olemassa. Haasteena kouluterveydenhoitajilla oli löytää sopivat materiaalit kuhunkin tarkoitukseen. Juuri materiaalien saatavuuteen kaivattiin helpotusta. Haastateltavat toivoivat kuitenkin jonkin verran lisää havainnollistavaa sekä osallistavaa materiaalia ohjauksen tueksi kuvien ja tietoiskujen muodossa.

Se, että löydät sen just sen materiaalin mikä jonku tietyn luokan kans toimii, se on pikkusen semmonen sanotaanko haastava juttu.

Yksi isoimmista haastateltavien keskuudesta esiin nousseista asioista oli tarve selkeälle ja ytimekkäälle hoitopolulle ja toimintaohjeille hankalan tilanteen varalta. Nykyiset toimintamallit koettiin osittain epäselvinä ja ne myös helposti unohtuivat, kun niitä ei säännöllisesti tarvitse käyttää. Toiveena oli, että oppaasta löytyisi tiedot kohteista, mihin ottaa yhteyttä sekä ajantasaiset yhteystiedot niihin.

Oppaasta toivottiin lyhyttä ja ytimekästä, mistä kaikki tarvittava tieto löytyy nopeasti. Sähköinen opas mahdollistaa sen, että sopivat materiaalit ja muut asiat voidaan etsiä valmiiksi, jolloin oppaan käyttäjä pääsee hyperlinkkiä käyttäen helposti ja nopeasti haluamansa asian äärelle.

...selkeesti jaoteltua, ytimekästä, heleppo lukusta, semmosta että se tieto löytyy nopeeta, visuaalisesti semmonen järkevä, ei mikkää raketti, että se hyppii silimille.

5.2 Sosiaalinen media ja internet

Haastateltavat toivat esiin sosiaalisen median merkitystä nykyajan lasten elämässä sekä sen tuomia vaaroja lapsen turvallisuuteen monestakin eri näkökulmasta. Lasten sosiaalisen median ja internetin käyttö koettiin enimmäkseen liiallisena, mutta myös vaihtelevan lapsikohtaisesti. Erityisesti sosiaalisen median ja internetin suuren käyttömäärän koettiin korreloivan riskien määrän lisääntymisen kanssa. Lasten myös uskottiin tunnistavan joitakin vaaran merkkejä sosiaalisen median maailmassa, mutta taitojen ei koettu olevan riittävällä tasolla.

Mut on palio nuoria ja lapsia, jotka sitte viettää liiallisesti aikaa siellä ja törmäävät monenlaisiin. Ihan jo seksuaalirikoksiin täyttäviin asioihin, että pyyetään kuvia, jaetaan kuvia, on kuvilla kiristämistä.

Internettiin liittyviä haasteita ja vaaranpaikkoja olivat muun muassa haitallisilla sivuilla käyminen, johon liittyi esimerkiksi sellaisen materiaalin näkeminen, joka ei ollut lapsen ikätasolle sopivaa. Eri-tyisesti sosiaalisen median koettiin sisältävän paljon riskejä. Jokaisessa haastattelusta esimerkiksi nousi grooming, joka nimenomaan tapahtuu useimmiten lasten eniten käyttämällä sosiaalisen median alustoilla. Sosiaalisen median alustojen lisääntyminen ja kehittyminen koettiin myös haastavana, sillä vanhemmat eivät välttämättä pysyneet samassa vauhdissa lasten kanssa, ja siten olleet perillä niiden kaikista riskeistä.

5.3 Turvataitokasvatuksen lähtökohdat

Haastateltavat kokivat, että sanat "turvataidot" tai "turvataitokasvatus" ovat monille tuttuja, mutta niiden konkreettinen sisältö sen sijaan ei. Turvataidot ovat ihan arkipäiväisiä asioita, kuten oman kehon arvostusta, hyvää itsetuntoa, sosiaalisia taitoja sekä tunnetaitoja. Sekä kotona vanhempien antama että koulun tarjoama turvataitokasvatus pienten oppilaiden keskuudessa koettiin varovaiseksi tai vähäiseksi verrattuna vanhempiin oppilaisiin. Turvataitokasvatuksen tarpeen arvioitiin lisääntyneen. Vastuu lasten turvataitokasvatuksesta kuuluu kaikille. Haastateltavat kokivat, ettei heidän työaikansa riitä riittävän turvataitokasvatuksen toteuttamiseen nykypäivänä. Ajan puutteen lisäksi haasteena koettiin lasten kohtaaman seksuaalisen häirinnän tilanteiden harvinaisuus ja yllettävyys, jolloin lapsen oikeaoppinen tukeminen koettiin haastavana.

Turvataito varmaan sanana kuulleet, mutta ei oo sitte tarkemmin siitä sisällöstä tietoa, että mitä se konkreettisesti tarkoittaa.

Vanhemmat on vähän varovaisia niitä asioita niinku käsittelleen pienempien oppilaitten kanssa.

Tai tuolta niinku opettajilta, että ne on niinku nimenomaan tarpeesta tullee sieltä luokkien niinku luokkien ja luokkalaisten etenkin pikkuoppilaiden, niinku vaikka vuorovaikutuksessa ja kaveritaidoissa ja tunnetaidoissa näkyy se semmonen, että niistä turvataidoista ja niistä muistakin taidoista täytyy niinku öö ja niinku puhua enemmän niille pikkuoppilaille.

Mutta, mutta toki aina varmasti toivottas resursseja ja aikaa ja työaikaa, ja, ja, ja, mahdollisuutta niinku tehdä aina enemmän ja panostaa niihin.

Lähes kaikessa toiminnassa, kuten myös turvataitokasvatuksessa, ennaltaehkäisy on tärkein. Haastateltavat toivoivat, että turvataitokasvatuksesta poistuisi kaikki negatiiviset sävyt eikä siinä käytettäisi pelottelun keinoja. Turvataidot ovat apuvälineitä, jotka suojelevat lasta ja parantavat heidän toimijuuttaan hankalissa tilanteissa.

Ja mää toivon et se siirtys tosiaan siihen itsetunnon vahvistamista kohen, että se ei ois sitä pelottelua.

5.4 Lapsen yksilölliset tarpeet turvataitokasvatukselle

Lapsen yksilöllisyyden merkitys turvataitokasvatuksen takana toistui haastatteluissa. Turvataitokasvatuksen antamista haittasi lapsen kehitystasoon liittyvät haasteet, yhteisen kielen puute lapsen ja kouluterveydenhoitajan välillä sekä turvalliseen kasvuun ja kehitykseen liittyvien taustatekijöiden haasteet. Lapsen yksilöllisten turvataitojen pohjana oli tulosten mukaan lapsen oma ymmärrys siitä, mitä turvataidot tarkoittavat sekä lapsen oman toimijuuden merkitys turvataitojen toteutumisessa.

Tärkeinä pidettyjä lasten turvataitoja olivat uimapukusääntöjen hallinta ja tieto siitä, miten arkipäiväisissä tilanteissa on sopivaa toimia. Turvataitokasvatusta koettiin tarvittavan kuitenkin lisää esimerkiksi juuri sosiaalisen median käytön suhteen, mutta myös yleisellä tasolla turvataitokasvatuksen tarpeen koettiin kasvaneen.

Ymmärtääkö nuori, ku mää kerron sille, että kukkaa ei saa koskia sua uimapukualueelle.

...tarve siihen niinku näyttää lisääntyvän niinku koko ajan.

5.5 Koti turvataitokasvattajana

Suhtautuminen turvataitoihin sekä turvataitokasvatukseen lähtee kotoa. Vaikka turvataitokasvatus on kaikkien yhteinen asia ja sitä annetaan monissa lapselle tärkeissä ympäristöissä, kuten päiväkodissa, koulussa ja harrastuksissa, ovat vanhemmat päävastuussa lapsistaan sekä heidän tekemisistään. Vanhempien omat kokemukset voivat vaikuttaa negatiivisesti heidän tarjoamaan turvataitokasvatukseen lapsilleen.

Huoltajat on silleen niinku päävastuussa.

Paljon kodeista on sitte ne lasten ja nuorten turvataidot on kiinni että on nii monen laisella tasolla ja vanhempien omat niinkö kokemukset vaikuttaa miten he pystyy ite käsittelemään tätä teemaa...

Haastatteluissa kävi ilmi, että jo pienetkin lapset käyttävät internetiä ja sosiaalista mediaa laajasti eikä aikuiset pysy kaikesta aina perässä. Vanhempien valvonta lastensa puhelimen ja internetin käyttöön liittyen vaihtelee suuresti. Aina vanhemmatkaan eivät ole tietoisia kaikista riskeistä, mitä digimaailmaan liittyy. Jos lapsi on törmännyt internetissä tai sosiaalisessa mediassa johonkin inhottavaan tai kiellettyyn ja kertoo siitä vanhemmilleen, olisi tärkeä, että vanhempi ei rankaise lasta esimerkiksi ottamalla puhelinta pois. Se, että lapsi kertoo näkemästään, on osoitus luottamuksesta. Luotettavalle aikuiselle kertominen on yksi kolmesta turvaohjeesta, minkä mukaan lapsia ohjataan toimimaan. Aikuisen tehtäväksi jää tilanteen ratkaiseminen yhdessä lapsen kanssa.

Osa käyttää vanhempien valvonnassa ja tuen kanssa ja osa on niinkö villi viidakko, että vanhemmat ei pysy kärryillä.

...että jos nuori kertoo tämmösestä lapsi kertoo hankalasta kokemuksesta nii aikuistaki muistuttaa, että se on luottamuksen osotus, että ensimmäinen reaktio ei oo se, että puhelin pois et enää ikinä pääse nettiin vaan se että ennemminkin mietittäs, että tuota miten tällain on käyny ja mitä vois tehä että ei sitte tällalailla tulis.

5.6 Tulosten pohdinta

Haastatteleamalla kouluterveydenhoitajia saatiin vastauksia tutkimustehtäviin ja -kysymyksiin haastateltavien vähäisestä lukumäärästä huolimatta. Haastateltavien vastauksista kävi ilmi, että lapsiin kohdistuva seksuaalinen väkivalta ja -hyväksikäyttö ovat lisääntyneet, kuten tutkimuksetkin Suomessa ja ulkomailla osoittavat. Viimeisimmän kouluterveyskyselyn mukaan oululaisten 4.–5.-luokkalaisten lasten kokema seksuaalinen häirintä oli kaksinkertaistunut kahdessa vuodessa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021). Oulun poliisin rikostilastoihin kirjattujen lasten seksuaalisten hyväksikäyttöjen määrä oli lisääntynyt seitsemällä prosentilla vuodessa (Oulun kaupunki 2021). Kouluterveydenhoitajien haastatteluista nousi myös sama asia esiin eri muodossa; turvataitokasvatuksen tarve on lisääntynyt, ja se näkyy kouluterveydenhoitajan päivittäisessä työssä esimerkiksi työkuorman lisääntymisenä.

Lapsiin kohdistuneen seksuaalisen häirinnän ja seksuaaliväkivallan määrän lisääntymisen seurauksena myös kouluissa on alettu tekemään työtä seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiksi ja siihen puuttumiseksi (Opetushallitus 2021). Sen myötä myös kouluterveydenhoitajan työnkuvaan kuuluu enenevässä määrin turvataitokasvatuksen tarjoaminen. Se on luonut tarpeita kouluterveydenhoitajille löytää lisämateriaaleja ja toimintatapoja uusissa tilanteissa. Haastattelun ja aineiston

analyysin avulla saatiin hyvä kuva, millaista turvataitoihin liittyvää opasta terveydenhoitajat toivoisivat työnsä tueksi. Materiaaleja turvataito-kasvatukseen on kyllä saatavilla, mutta terveydenhoitajat kokevat työlääksi etsiä itselle sopivaa materiaalia ja aikaa etsimiseen muun työn ohella ei ole tarpeeksi. Tutkimuksen tulokset muokkasivat myös meidän alkuperäistä ajatustamme siitä, millainen opas tulisi olemaan.

Kouluterveydenhoitajat kokivat, ettei turvataitokasvatus ole yksistään heidän tehtävänsä. Turvataitokasvatukseen antamisen päävastuu on lapsen vanhemmilla, mutta sitä tehdään yhteistyössä moniammatillisesti eri toimijoiden kanssa (Ryttyläinen-Korhonen & Ala-Luhtala 2017). Tämä oli myös yksi asia, johon kouluterveydenhoitajat toivoivat selvennystä. Ennaltaehkäisevän työn merkitys korostui haastateltavien vastauksissa koskien lasten turvallisuutta, kuten on osoitettu erinäisissä tutkimuksissakin (Pelastakaa Lapset ry 2021; White ym. 2017). Haastatteluissa keskeisimpiä keskustelun aiheita olivat myös uudenlaiset haasteet turvataitokasvatukseen liittyen, kuten esimerkiksi internet ja sosiaalinen media, jotka jatkuvalla kehityksellään haastavat kouluterveydenhoitajaa ja muitakin lapsen turvataitokasvatukseen osallistujia pysymään aallon harjalla. Haastateltavien ajatuksia uudennlaisiin turvataitokasvatushaasteisiin liittyen tuki myös esimerkiksi tutkimus EU Kids Online 2020, jossa tutkittiin lasten netinkäytön mahdollisuuksia, riskejä ja turvallisuutta (Shamel ym. 2020). Kaikki esille tulleet asiat vastasivat hyvin tekijöiden pohdintoja ja käsityksiä aiheesta ennen haastattelujen suorittamista. Vastaukset olivat myös linjassa tutkitun tiedon kanssa.

6 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ PROJEKTINA

Toiminnallinen opinnäytetyö pyrkii vastaamaan johonkin ammatilliseen käytännön tarpeeseen ja se voi olla itsenäinen kokonaisuus, kuten esimerkiksi esite, ohje tai opas. Aineistoa toiminnallista opinnäytetyötä varten voi kerätä ja jäsentää laadullisen tutkimuksen keinoin. (Vilka 2021, 20.)

6.1 Projektin käynnistyminen, kohderyhmä ja hyödynsaajat

Projekti käynnistyy, kun tarve projektin aikaansaamalle tuotokselle on havaittu. Projektille tunnuksen omaisia piirteitä ovat muun muassa; Projektille on asetettu selkeä tavoite, projektiin liittyvät aktiviteetit ovat ajoitettu ja ne edistävät projektille asetetun tavoitteen saavuttamista, ja projektin lopputuotoksen valmistumiseen liittyy riski. Opinnäytetyömme on luonteeltaan tutkimusprojekti, kartoittava ja uutta etsivä. Tutkimusprojektin tarkoituksena on etsiä vastaus ennalta määrättyyn tutkimusongelmaan. (Mäntyneva 2018, 13–14.)

Kun tarve projektin käynnistämiseksi on havaittu, laaditaan kirjallinen suunnitelma. Suunnitelmasta käy ilmi projektin laajuus sekä tarkemmat tavoitteet, resurssit, aikataulu, kustannusarvio ja riskienhallinta-analyysi. (Mäntyneva 2018, 19.) Opinnäytetyö käynnistyi ideoimisella syksyllä 2020 yhteistyössä Turvallinen Oulu- hankkeen kanssa. Turvallinen Oulu- hankkeen päätavoite on ennalta ehkäistä alaikäisiin kohdistuvia seksuaalirikoksia Oulussa. Viime aikoina lisääntyneet ja esillä olleet lapsiin kohdistuneet seksuaalirikokset ja sosiaalisen median tuomat haasteet muokkaavat turvataitokasvatuksen tarvetta ja laatua. Syksyn 2020 aikana aihe tarkentui ja kirjallinen suunnitelma valmistui maaliskuussa 2021. Projektin tuotoksena oli tarkoitus tuottaa tämänhetkistä tilannetta palveleva turvataitokasvatus-opas kouluterveydenhoitajien työn tueksi.

Ensisijaiset hyödynsaajat ovat kouluterveydenhoitajia, jotka toteuttavat työssään turvataitokasvatusta lapsille, nuorille ja vanhemmille. Oppaasta voivat hyötyä kuitenkin kaikki terveydenhuollon ammattilaiset, jotka kohtaavat työssään tilanteita, joissa turvataitokasvatuksen tarjoaminen on tarpeellista. Esimerkkinä tästä ovat sairaanhoitajat, jotka kohtaavat vastaanotollaan eri ikäisiä potilaita.

Pidemmällä tähtäimellä projektilla voi olla hyvin monia erilaisia hyödynsääjiä. Projekti tarjoaa lisää materiaalia terveydenhuollon ammattihenkilöille turvataitokasvatuksen antamiseen, jolloin projektin hyödynsääjiin voidaan lukea myös lapset ja nuoret, jotka saavat turvataitokasvatusta tämän projektin pohjalta. Lasten vahvistuneista turvataidoista hyötyvät vanhemmat ja esimerkiksi viranomaiset seksuaalirikosten vähenemisen seurauksena. Aiheen tutkimisella ja käsittelyllä tuodaan myös lisää huomiota turvataitokasvatuksen tärkeydelle.

6.2 Projektioorganisaation perustaminen

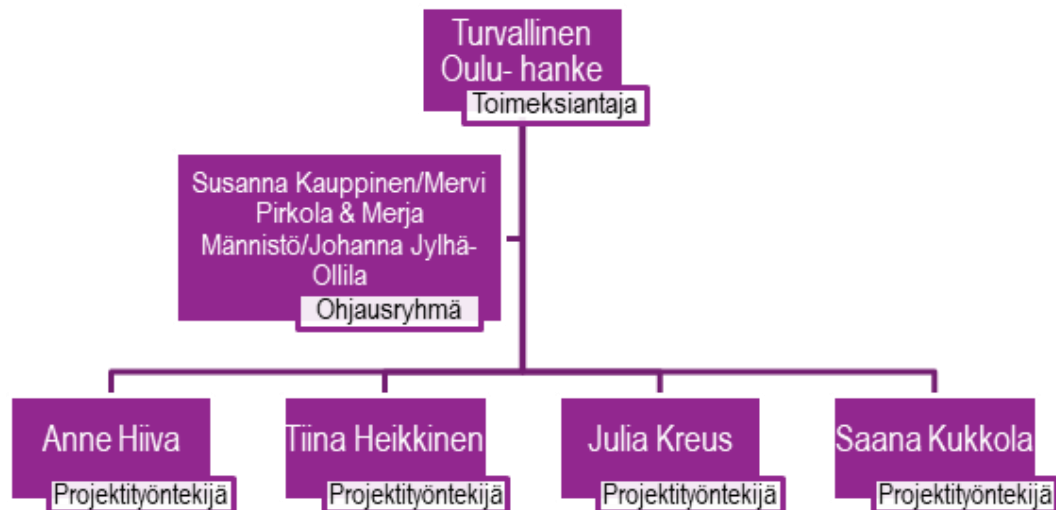
Projektioorganisaatio vastaa projektin toteuttamisesta. Projektioorganisaatio toimii määräajan ja se puretaan projektin päätyttyä. Projektioorganisaatio muodostuu projektiryhmästä sekä ohjausryhmästä. Projektiryhmän sisällä eri rooleja voi olla projektipäällikkö, projektisihteeri ja projekti ryhmän jäsen. Ohjausryhmä vastaa projektin seuraamisesta ja ohjaamisesta korkeammalla tasolla. Ohjausryhmä on kiinnostunut projektista ja sen etenemisestä. Näiden lisäksi projektilla voi olla tilaaja. (Mäntyneva 2018, 21–24.)

Projektin tilaajana toimi Turvallinen Oulu- hanke. Projektin tilaajan tehtäviin kuuluu muun muassa päätöksenteko projektin käynnistämisestä sekä ohjausryhmän nimeäminen (Mäntyneva 2018, 22). Toimeksiantaja kirjoitti yhteistyösopimuksen heidän ja projektiryhmän välillä.

Ohjausryhmään kuului toimeksiantajan nimeämä yhdyshenkilö, Susanna Kauppinen ja projektin ohjaavana opettajana toimi yliopettaja Merja Männistö. Sekä toimeksiantajan nimeämä yhdyshenkilö että ohjaava opettaja kuitenkin vaihtui kesken projektin heidän työnkuvan muuttumisen seurauksena. Susanna Kauppisen tilalle yhdyshenkilön rooliin astui Mervi Pirkola ja ohjaavan opettajan rooliin saimme hoitotyön lehtori Johanna Jylhä-Ollilan. Projektin ohjausryhmän tehtäviin kuului käydä läpi ja hyväksyä projektin suunnitelma, hyväksyä mahdolliset projektin toteutukseen tai tavoitteisiin liittyvät muutokset, seurata projektin toteuttamista, hyväksyä projektin tuotokset sekä päättää projekti (Mäntyneva 2018, 22–23).

Projektiryhmä koostui kahdesta Oulun ammattikorkeakoulun terveydenhoitajaopiskelijasta sekä kahdesta Oulun ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijasta. Projektityöntekijöille ei koettu tarpeelliseksi eritellä erillisiä rooleja tai vastualueita, sillä projektia työstettiin yhdessä ja vastuu

jaettiin tasaisesti koko ryhmän kesken. Projektiryhmänjäsenten tehtäviin kuului suunnitelman laatiminen, viestinnästä vastaaminen eri toimijoiden välillä, aikataulun ja budjetin laatiminen, projektin etenemisestä vastaaminen ja raportointi, projektin loppuraportoinnin suorittaminen sekä projektin päättäminen yhteisymmärryksessä ohjausryhmän kanssa (Mäntyneva 2018, 23). Projektin päättymisen jälkeen projektiryhmä suoritti itsearviointin. Kokonaisuudessaan projektiorganisaatio on esitetty kuviossa 2.

KUVIO 2. Projektiorganisaatio.

6.3 Oppaan suunnittelu ja toteutus

Laatukriteerien asettaminen oppaalle on tärkeää, sillä ne määrittävät millaista tulosta ja laatutasoa tavoitellaan. Laatukriteerit auttavat seuraamaan onko asetetut tavoitteet saavutettu. Laatu koostuu näkyvistä ominaisuuksista mutta siihen liittyy vahvasti myös käyttäjän kokemus laadukkuudesta. Laatukriteerejä voi valita muun muassa itse kirjaamalla tai kirjallisuudesta. (Idänpään-Heikkilä, Mäkelä, Nordblad, Outinen & Päivärinta 2000.)

Hyvä opas toimii tehtävässään hyvin, mikäli käyttäjä saavuttaa sen avulla päämääränsä vaivattomasti. Hyvän oppaan käyttäminen ja lukeminen on vaivatonta. Tekstin tulee olla ymmärrettävää ja sisällöllisesti kattava. Pääasia kerrotaan päälauseessa ja sivulauseella voidaan täydentää kerrottavaa asiaa. Liian pitkiä virkkeitä on syytä välttää. Oppaassa on noudatettava yleisiä oikeinkirjoitusnormeja sekä yleiskieltä. Selkeä fontti ja sopiva kirjasinkoko helpottaa lukemista. Kuvaavat otsikot tuovat rakennetta ja selkeyttä oppaaseen. Pääotsikko kertoo tärkeimmän asian ja väliotsikot

auttavat hahmottamaan, millaisista asioista teksti koostuu. Tekstissä voi hyödyntää myös luette-
loja. Turhan pitkiä luettelemia on kuitenkin syytä välttää, sillä ne tekevät helposti tekstistä raskaasti
luettavan. Tekstin sävyyn tulee kiinnittää huomiota. Tylyltä tuntuva sävy voi saada lukijan suhtau-
tumaan koko asiaan kielteisesti. Kuvat, värit, lihavointi ja muut korostuskeinot kohtuullisesti käytet-
tyinä tekevät oppaasta visuaalisesti näyttävämmän ja myös sisällöllisesti helpommin lähestyttävän.
(Duodecim 2005; Valtioneuvoston kanslia 2020.)

Tekijänoikeuslaissa todetaan, että sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen on siihen
tekijänoikeus (Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404). Projektin tuotoksena valmistunut opas tullaan jul-
kaisemaan sähköisessä muodossa Turvallinen Oulu- hankkeen nettisivuilla. Oppaan valmistajat
pidättävät täydet tekijänoikeudet itsellään. Turvallinen Oulu- hankkeen henkilöstölle myönnetään
muokkausoikeudet oppaaseen.

Haastatteluissa ilmi tulleet asiat ohjasivat oppaan sisällön ja ulkomuodon rakentumista. Opinnäy-
tetyön suunnitteluvaiheessa ajatuksena oli tehdä opas erityisesti lasten mediaturvataitokasvatuk-
seen liittyen. Kouluterveydenhoitajien keskuudesta nousi kuitenkin tarve enemmän yleismallin op-
paalle, jonka painopiste olisi seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen lapsen kohtaami-
sessa ja hoidossa.

Opasta alettiin suunnittelemaan aineistonanalyysin jälkeen. Alusta asti oli selvää, että opas tullaan
julkaisemaan sähköisessä muodossa. Haastatteluista saatiin idea valmistaa aktiivi- pdf- tiedosto,
jotta käyttäjän olisi mahdollista avata nopeasti oppaaseen sisällytetyt linkit. Sen myötä ajatus op-
paan rakenteesta alkoi myös selventyä. Oppaan pääsisällöt olisivat seksuaalisuutta loukkaavaa
väkivaltaa kokeneen lapsen kohtaaminen ja hoitopolku lyhyesti ja ytimekkäästi sekä valmiiksi etsi-
tyt hyvät ja käyttökelpoiset materiaalit turvataitokasvatuksen tueksi. Kaikki tämä sovitettaisiin sopi-
vaan määrään teoriatietoa aiheesta. Opas haluttiin suunnata paikallisille kouluterveydenhoitajille,
joten oli tärkeää, että siihen sisällytettäisiin asianmukaiset paikallisten toimijoiden yhteystiedot.
Opasta varten jouduttiin tekemään lisää tiedonhakuja muun muassa paikkakunta kohtaisten yhteys-
tietojen ja kohtaamiseen liittyvien toimintaohjeiden osalta.

Haastattelun pohjalta saatiin kattava aineisto sisältötoiveista oppaaseen liittyen, joten itse oppaan
valmistaminen kävi nopeasti. Haasteena oli saada oppaasta visuaalisesti järkevä ja selkeä. Tavoite

oli valmistaa ytimekäs, mutta sisällöllisesti kattava opas. Sen osalta jouduttiin tekemään aika paljonkin rajauksia, sillä turvataitoihin liittyvää materiaalia on useiden toimijoiden osalta julkaistu todella kattavasti ja kaikkea ei luonnollisestikaan oppaaseen voinut sisällyttää.

6.4 Projektin arviointi

6.4.1 Oppaan arviointi

Ensimmäinen versio oppaasta valmistui lokakuussa 2021. Oppaan sisältö erosi jonkin verran suunnitelmasta, minkä vuoksi toimeksiantaja halusi ohjata oppaan sisältöä enemmän suunnitelmaa vastaavaksi. Opasta muokattiin toimeksiantajan antamien ideoiden pohjalta, mutta täysin suunnitelman kaltaista oppaasta ei voitu valmistaa, sillä haastatteluissa ilmi tulleita tarpeita oppaan sisältöön liittyen ei voitu täysin sivuuttaa. Kun opas muokattiin kaikkia osapuolia miellyttäväksi, se lähetettiin tutkimukseen osallistuneille arvioitavaksi. Haastateltavilta pyydettiin sähköpostin välityksellä palautetta oppaan sisältöön ja käytettävyyteen liittyen pariinkin otteeseen, ja palautetta saatiin yhdeltä haastateltavalta. Influenssarokotusten ja jälleen pahentuneen epidemiatilanteen uskotaan lisääneen myös tutkimukseen osallistuneiden työkiireitä, minkä vuoksi aikaa vastaamiselle ei muilta löytynyt. Haastateltavan palautteen perusteella opas sisältää hyödyllistä tietoa ja on ulkoasultaan rikas, joskin joihinkin tekstisivuihin toivottiin lisää visuaalisuutta. Erityisesti hoitopolku, koosteet yhteystiedoista ja materiaaliin linkit koettiin hyödylliseksi.

Toimeksiantajan palaute oppaasta oli positiivista. Opas sai kiitosta sen tärkeydestä ja ajankohtaisuudesta. Oppaasta oltiin myös laajasti kiinnostuneita Oulun alueella ja sen uskottiin hyödyttävän monia. Oppaan saaman laajan huomion sekä kiinnostuksen vuoksi opasta hiottiin ja muokattiin useita kertoja vastaamaan mahdollisimman monen tarpeisiin. Toimeksiantajan pyynnöstä kysimme Barnahus-hankkeelta tietojen oikeellisuuden tarkastamista ja heidän mielipidettä oppaastamme. Saimme heiltä ohjeita ja pieniä korjausehdotuksia sekä positiivista palautetta.

6.4.2 Projektityöskentelyn arviointi

Kaikissa projektin vaiheissa tarvitaan seurantaa, ohjausta ja arviointia. Niiden tavoitteena on varmistaa projektin eteneminen laaditun suunnitelman mukaan ja, että haluttu laatu saavutetaan. Kuitenkin vain harva projekti valmistuu ilman muutoksia alkuperäiseen suunnitelmaan. Havaittuja

muutoksia tulee säädellä prosesseilla, jotka varmistavat projektin etenemisen ja tavoitteiden saavuttamisen. (Callahan, Stetz & Brooks 2011.) Projektityöskentelyä arvioitiin suhteessa suunnittelu- vaiheessa laadittuihin projektin aikataulutukseen, kustannusarvioon, viestintään, projektityöskentelyyn ja riskienhallinta-analyysiin.

Idea ja aihe opinnäytetyöhön saatiin Turvallinen Oulu-hankkeelta. Aiheen tarkempi rajaaminen tapahtui tutkimusryhmän toimesta. Suunnittelu vaiheessa aihe rajattiin koskemaan ala-asteikäisten lasten mediaturvataitoja. Aihe ja alkuperäinen ajatus oppaan sisällöstä muuttui projektin edetessä vastaamaan kouluterveydenhoitajien tarvetta. Ideoimisesta päästiin hyvin nopealla aikataululla kirjallisen suunnitelman laatimiseen.

Opinnäytetyön suunnitelman kirjoittaminen aloitettiin loppusyksystä 2020. Haasteeksi osoittautui teoreettisen viitekehyksen muodostaminen. Turvataitokasvatuksen perusta on kirjattu perustuslakiin. Lisäksi monet muut lait ja standardit ohjaavat turvataitokasvatusta. Turvataitojen tarve kumpuaa valitettavasti erilaisista lieveilmiöistä. Pohdittava oli, että kuinka laajasti ja mitkä kaikki asiat tuotaisiin esille opinnäytetyössä. Aiheen spesifyden takia kansainvälisiä tutkimustuloksia turvataitokasvatukseen oli haastavaa löytää, vaikka tiedonhakuja varten useita hakusanoja oli mietitty etukäteen. Tiedonhakuun käytettiin laajasti eri tietokantoja, kuten Pubmed, Medic, Ebsco ja Duodecim. Lähteiksi pyrittiin löytämään tuoreita, maksimissaan viisi vuotta vanhoja tutkimuksia. Laadullisen tutkimuksen ja projektityöskentelyn menetelmäkijallisuuden osalta hyväksyttiin myös vanhemmat julkaisut. Alun kankeuden jälkeen opinnäytetyönsuunnitelma eteni nopeasti ja valmistui maaliskuussa 2021. Kuviossa 3 on nähtävillä opinnäytetyölle suunniteltu aikataulukana.

KUVIO 3. Suunniteltu aikataulukana.

Suunnitelman valmistuttua aloitettiin projektin toteuttamisvaihe viivytyksettä. Kouluterveydenhoitajien haastattelut aineiston keruuta varten oli tarkoitus suorittaa ennen kesää 2021. Koronapandemian aikaansaama työtaakan lisääntyminen kouluterveydenhoitajien keskuudessa aiheutti sen, että heitä oli vaikea saada osallistumaan tutkimukseen. Haastattelujen osalta aikataulu siten venyi ja viimeinen haastattelu suoritettiin vasta elokuussa 2021. Aineiston analyysin tekemiseen oli vaikea löytää yhteistä aikaa ja sen vuoksi myös se viivästyi suunnitellusta aikataulusta. Itse analyysin suorittaminen oli myös hyvin aikaa vievä prosessi. Oppaan työstäminen aloitettiin lokakuussa 2021. Laatuksiterit opasta varten laadittiin opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa, mutta oppaan tarkempaa sisältöä ei etukäteen voitu suunnitella, sillä oppaan sisällön määräsi haastatteluissa esiin nousseet asiat. Oppaan ulkomuoto valmistettiin myös vastaamaan esitettyjä toiveita. Kattavan haastatteluaineiston pohjalta opas valmistui nopeasti lokakuussa 2021, jolloin se lähetettiin ensimmäistä kertaa työn tilaajan Turvallinen Oulu- hankkeen arvioitavaksi. Yhdyseshenkilö tilaajan puolelta antoi korjausehdotuksia oppaaseen, joiden mukaan sitä vielä muokattiin ennen lopullista hyväksymistä.

Projektin päättäminen eli opinnäytetyön raportin kirjoittaminen aloitettiin osissa aikataulun mukaisesti jo elokuussa 2021. Raportti kirjoitettiin valmiiksi syksyn 2021 aikana ja valmis raportti lähetettiin arvioitavaksi aikataulun mukaisesti marraskuussa 2021. Opponointi päästiin suorittamaan keväällä 2022.

Projektiorganisaation työskentelyyn oltiin pääosin tyytyväisiä koko prosessin ajan. Projektityöntekijöiden kesken vastuu ja työpanos pyrittiin jakamaan tasaisesti. Projektia haluttiin edistää yhteisesti mutta aikataulullisista haasteista johtuen jouduttiin turvautumaan myös jonkin verran yksilötyöskentelyyn. Vuorovaikutus projektityöntekijöiden välillä oli koko ajan hyvää. Vallinneen yhteiskunnallisen tilanteen, COVID-19- pandemian, vuoksi työskentely läpi prosessin tapahtui etäyhteyksien välityksellä. Prosessin suorittaminen etäyhteyksin oli sujuvaa eikä erityisiä haasteita sen osalta ilmennyt.

Ohjausryhmän työskentelyyn etenkin työn tilaajan puolelta oltiin erittäin tyytyväisiä. Ohjaavan opettajan tuki projektin suunnitteluvaiheessa koettiin osittain hieman vajavaiseksi. Ohjauksessa saimme myös osin ristiriitaista ohjeistusta opinnäytetyön etenemiseen liittyvissä asioissa, mikä loi haasteita pysyä suunnitellussa aikataulussa. Yhteydenpito ohjausryhmän eri jäseniin hoidettiin sähköpostin välityksellä. Tarvittaessa palaverieita pidettiin Teams- sovelluksen välityksellä. Yhteydenpito jäsenten välillä oli sujuvaa.

Tilajalta saatiin paljon tukea, kannustusta sekä ennen kaikkea hyviä ideoita sisältöön ja toteutukseen liittyen koko prosessin ajan. Palautetta ja kehittämissideoita pyydettiin ja saatiin projektin eri vaiheissa. Tilajan työpanos haastateltavien saamiseksi oli korvaamaton. Ennen oppaan julkaisua se arvioitiin ja hyväksyttiin tilajan toimesta. Tilajalle annettiin täydet muokkausoikeudet oppaaseen mutta tekijänoikeudet pidätettiin.

Projektin alussa projektille tehdään karkea kustannusarvio (taulukko 2), joka tarkentuu projektin edetessä (mäntyneva 2018, 77). Projektin kustannukset koostuivat materiaali- ja henkilöstökuluista (Mäntyneva 2018, 79). Henkilöstökulut käsittivät projektin tekijöiden eli opiskelijoiden, ohjaavan opettajan ja projektin toimeksiantajan palkat. Projektin tekeminen koostui opinnäytetyön suunnittelusta, toteutuksesta ja raportoinnista, joihin on varattu 15 opintopistettä eli 405 tuntia per opiskelija. Neljän opiskelijan osalta henkilöstökuluihin tämän laskentakaavan mukaan menisi 16 200 €, kun opiskelijan palkka on 10 €/h. Ohjaavan opettajan käyttämä aika projektin osalta arvioitiin olevan 20 tuntia, mikä on 45 € -tuntipalkalla 900 €. Toimeksiantajana toimivan henkilön palkaksi arvioitiin 50 €/h, ja projektiin käytetyksi ajaksi 20 tuntia. Toimeksiantajan palkka tekisi arviolta 1 000 €. Kaikki henkilöstökulut yhteenlaskettuina arvioitiin olevan 18 100 €.

Projektin päätyttyä ohjaavan opettajan käyttämä työaika projektiin arvioitiin olevan puolet suunnitteluvaiheesta arvioidusta. Projektin tekijöiden ja projektin toimeksiantajan osalta kustannusarvio piti suurelta osin paikkaansa, vaikka tarkasti projektiin käytettyä tuntimääriä ei laskettukaan.

Koska projektin vaatima yhteydenpito tapahtui ilmaisoin etäyhteyksin, projektista ei koitunut matkustuskuluja. Projektin tuotos on sähköisessä muodossa ja se toteutettiin sovelluksilla, jotka eivät vaatineet resursseja, joten myöskään valmis projektituote ei aiheuttanut kuluja. Materiaaleihin liittyviä kuluja aiheuttivat ainoastaan tietoperustaan tarvittavat materiaalin hakeminen kirjastosta, maksulliset materiaalit, niiden postitus ja noutaminen. Näihin liittyvät kulut olivat kuitenkin vain kymmenesosa arvioidusta.

TAULUKKO 2. Projektin kustannukset.

Kululuokka	Kustannusarvio	Toteutuneet kustannuskulut
Materiaalikulut	100	10
Matkustuskulut	0	0
Henkilöstökulut	Tekijöiden kulut: 10 € x 1620=16200 € Ohjauskulut: 45 € x 20= 900 € 50 € x 20= 1000 €	Tekijöiden kulut: 16200 € Ohjauskulut: 1450 €
Yhteensä	18200 €	17660 €

Hyvä projektisuunnitelma sisältää oman osion riskienhallinnalle, joka ottaa muun muassa riskien todennäköisyyteen ja vakavuuteen sekä niiden tunnistamiseen. Projektia todennäköisimmin uhkaavien riskien tunnistaminen ennalta ja yksittäisten riskien varalle tehdyt toimintasuunnitelmat turvaavat projektin jatkumisen. Lähes jokainen projekti käy läpi vastoinkäymisiä eivätkä projektit aina toteudu alkuperäisen suunnitelman mukaan. (Mäntyneva 2018, 133–134.) Projektiin liittyviä riskialueita voi olla esimerkiksi aikataulu, teknologia, jäsenten sitoutuminen projektiin, projektin laajuus ja kattavuus sekä ympäristö (Mäntyneva 2018, 136–137).

Riskienhallinta-analyysi on esitetty taulukossa (taulukko 3). Riskin todennäköisyys ja vaikutus projektiin arvioitiin asteikolla pieni-keskisuuri-suuri. Jokaisen riskin kohdalle mietittiin toimenpiteet riskin minimoimisen tai toiminnan muutoksen varalle.

Riskien ennalta miettiminen ja niihin varautuminen osoittautui erittäin hyödylliseksi, sillä moni riskeistä toteutui ja toimintaa jouduttiin muuttamaan riskienhallinta-analyysiin kirjattujen toimenpiteiden mukaisesti. Toteutuneet riskit olivat haastateltavien puute, kouluterveydenhoitajat eivät nähneet tarvetta yksinomaan mediaturvataito-oppaalle ja kouluterveydenhoitajien työkiireet hidastuttivat haastattelujen ja siten projektin etenemistä. Yksikään toteutunut riski ei kuitenkaan aiheuttanut merkittäviä ongelmia projektin loppuun saattamiselle.

TAULUKKO 3. Riskienhallinta-analyysi.

Tunnistettu riski	Riskin todennäköisyys pieni-suuri	Riskin vaikutus pieni-suuri	Varautuminen
Haastateltavien puute.	Keskisuuri	Suuri	Opinnäytetyön luonnetta muutetaan tai haastateltavien kohderyhmää laajennetaan.
Kouluterveydenhoitajat eivät näe tarvetta turvataito- ja mediakasvatukseen liittyvälle oppaalle alakouluikäisille.	Pieni	Suuri	Opas valmistetaan haastatteluissa esille tulleiden tarpeiden pohjalta.
Korona, kouluterveydenhoitajien työkiire, kesälomat, jne. Hidastuttavat projektin etenemistä.	Keskisuuri	Suuri	Haastattelut suoritetaan etäyhteyksin. Haastatteluiden suorittamiselle varataan riittävästi aikaa. Haastattelut pyritään suorittamaan hyvissä ajoin ennen kesälomakautta.
Sähköisen oppaan laatimiseen liittyvät tekniset ongelmat.	Pieni	Keskisuuri	Ei voi etukäteen valmistautua.
Opinnäytetyö ei valmistu ajallaan.	Pieni	Suuri	Opinnäytetyön eteneminen suunnitellaan mahdollisimman tarkasti. Pyritään ennakoimaan ja välttämään mahdolliset työtä hidastuttavat tekijät.

Projektiviestintä on onnistuneen projektin keskeinen osa-alue. Viestinnän tarkoitus on pitää kaikki osapuolet ajan tasalla kaikista projektiin liittyvistä asioista. Projektiviestintä voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen viestintään. (Mäntyneva 2018, 113–114.) Viestintäkanavia voi olla esimerkiksi puhelin, sähköposti ja henkilökohtaiset tapaamiset. (Mäntyneva 2018, 120).

Projektiviestintä oli kaikkien projektityöntekijöiden vastuulla. Ohjausryhmälle kohdennetut viestit kirjoitettiin ja lähetettiin pääosin yhdessä. Viestintä tapahtui sähköpostin välityksellä. Tarvittaessa

pidettiin etäpalavereita sekä ohjaavan opettajan että toimeksiantajan kanssa Teams- sovellusta käyttäen. Projektityöntekijöiden keskinäiseen viestintään käytettiin puhelimen viestintäsovellusta. Projektityöntekijöiden väliset palaverit hoidettiin Zoom- sovelluksen avulla. Projektityöntekijöiden sisäistä viestintää toteutettiin säännöllisesti lähes päivittäin. Ohjausryhmään oltiin yhteydessä aina, kun oli tiedotettavaa projektin kulusta tai tarvetta ohjaukselle.

7 POHDINTA

7.1 Oppimistavoitteiden arviointi

Opinnäytetyöhön oppimistavoitteisiin kuului opinnäytetyön suunnitelman tekeminen käytännössä toteen. Projektin edetessä suunnitelma hieman muokkaantui ja rajautui entisestään vastaamaan tilaajan tarvetta tietopohjan karttuessa sekä tutkimuksen tulosten myötä. Muokkaantumiselle annettiin tilaa. Ohjaaja niin koulun kuin tilaajankin puolelta hyödynnettiin tarpeen mukaisesti edistämään muun muassa opinnäytetyön onnistumista ja laatua. Opinnäytetyötä tehdessä työskenneltiin kaikilta osin eettisesti ja noudatettiin tehtyjä sopimuksia täsmällisesti.

Koska opinnäytetyö on kaksiosainen, tulivat erilaiset opinnäytetyön muodot hyvin tutuiksi. Laadullista tutkimusta varten harjoitettiin eettisten asioiden huomioimista haastateltavien kohdalla. Laadulliseen tutkimukseen liittyviin suostumus- ja lupakäytänteisiin tutustuttiin ja niitä noudatettiin täsmällisesti. Aineiston keräämismenetelmästä teemahaastattelu valikoitui parhaaksi menetelmäksi saada tutkittavien näkemyspohjaista materiaalia tämän laadullisen tutkimuksen toteuttamiseksi. Teemahaastattelun oikeaoppiseen valmisteluun saatiin ohjausta niin koulun kuin tilaajankin puolelta, mutta itse haastattelut toteutettiin itsenäisesti ja niissä pysyttiin teemahaastattelun rajoissa. Tutkimuksen myötä opittiin myös aineiston litterointia sekä analysointia ja jäsentelyä.

Opinnäytetyössä on myös toiminnallinen puoli, joka valmistettiin laadullisesta tutkimuksesta saadun tiedon pohjalta. Jotta toiminnallinen osio saatiin hahmoteltua, vaati se koko saatu aineiston ottamista tarkasti haltuun. Tuotteen tekemiseksi harjoitettiin erityisesti ajankohtaisen ja olennaisen materiaalin ja tiedon hakemista, asioiden selkeää jäsentelyä ja tiivistämistä sekä tuotteen visuaalisuuden ja käytettävyyden huomioimista. Tuotteesta saatiinkin tavoitteiden mukaisesti riittävän monipuolinen, mutta tiivis ja selkeä kokonaisuus.

Kuten varmasti lähes kaikissa isoissa projekteissa, niin myös tässä tuli vastaan ongelmia. Maailmantilanne loi haasteita esimerkiksi haastateltavien saamiselle, eikä niiden kohdalla päästy alkuperäiseen tavoitteeseen. Opinnäytetyön etenemisen ja aikataulussa pysymisen kannalta ongelma ratkaistiin jatkamalla eteenpäin vain kolmen haastattelun turvin. Saatuun materiaaliin paneuduttiin huolellisesti ja siitä otettiin kaikki irti. Lopulta vain kolmekin haastattelua riitti kattavaan aineistoon

ja hyviin tuloksiin. Haasteita kohdatessa ei jääty pysähdyksiin, vaan jatkettiin opinnäytetyön työstämistä aina niiltä osin, kuin se oli mahdollista. Opinnäytetyön tekemisen myötä saatiin myös monipuolisia valmiuksia työelämään tulevaisuudessa; osataan löytää kehityskohteita, työskennellä tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti, etsiä ja ideoida uudenlaisia ratkaisuja ja toimintatapoja sekä etsiä ja nojata tutkittuun tietoon.

7.2 Projektin luotettavuus

Tieteellisen tutkimuksen pyrkimyksenä on mahdollisimman luotettavan tiedon tuottaminen. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi on välttämätöntä tieteellisen tiedon hyödyntämisen ja tutkimustoiminnan kannalta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida yleisillä laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteereillä tai eri menetelmiin sopivilla luotettavuuskriteereillä. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteereitä ovat esimerkiksi uskottavuus, vahvistettavuus, refleksiivisyys ja siirrettävyys. (Kylmä & Juvakka 2007, 127.) Tämän tutkimuksen luotettavuutta on arvioitu edellä mainituin kriteerein.

Uskottavuudella tarkoitetaan tutkimuksen ja sen tulosten uskottavuutta sekä sen osoittamista. Tutkimuksen voidaan osoittaa olevan uskottava, mikäli tutkimukseen osallistuneiden käsitys tutkittavasta ilmiöstä vastaa tutkimustuloksia. Tutkimukseen osallistuneiden arvio tulosten paikkaansa pitävyydestä vahvistaa uskottavuutta. (Kylmä & Juvakka 2007, 128.) Uskottavuuden kannalta on tärkeää, että tulokset ilmaistaan niin selkeästi, että lukija ymmärtää miten analyysi on tehty (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 198). Laadullinen tutkimus toimi osana tätä projektia, jonka tarkoituksena oli tuottaa opas kouluterveydenhoitajille. Haastateltavat saivat valmiin oppaan arvioitavakseen.

Toisena luotettavuuden kriteerinä on vahvistettavuus. Se liittyy tutkimusprosessin jokaiseen vaiheeseen ja edellyttää tutkimusprosessin kirjaamista, niin, että projektin ulkopuolinen henkilö pystyy seuraamaan prosessin kulun pääpiirteet. Vahvistettavuus on osittain ongelmallinen kriteeri, sillä eri tutkija ei välttämättä päädy samaan tulkintaan, vaikka käytettävä aineisto olisi sama. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.) Opinnäytetyöprosessiin kuuluu automaattisesti raportin kirjoittaminen. Raportissa kuvataan tutkimuksen eri vaiheet ja esitetään lukijalle tutkimuksen lähtökohdat, periaatteet ja menetelmät (Pitkäranta 2011, 117). Raporttia kirjoitettiin samaan aikaan prosessin edetessä, joten

raportti on todellinen ja luotettava kuvaus tutkimusprosessin etenemisestä. Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös se, että sen tekoon osallistui neljä henkilöä, joten aineistosta saatiin erilaisia tulkintoja. Jokainen tutustui aineistoon huolellisesti itsenäisesti, jonka jälkeen aineisto analysoitiin yhdessä. Tutuksi tulleen aineiston ja tekijöiden välisen jatkuvan vuorovaikutuksen seurauksena analyysissä saavutettiin osapuolten mielestä onnistunut lopputulos.

Luotettavuuskriteerinä refleksiivisyys edellyttää tutkimuksen tekijöiden tietoisuutta omista lähtökohdistaan tutkimuksen tekijöinä. Refleksiivisyyteen kuuluu myös tutkijoiden arvio siitä, kuinka he vaikuttavat aineistoon ja tutkimusprosessiin. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.) Tekijät olivat aikaisemmissa opinnoissa tehneet tehtävätyyppisen pienen laadullisen tutkimuksen, joten tutkimuksen perusluonne oli tuttu. Tutkimusta tehdessä turvauduttiin kuitenkin paljon teoretietoon laadullisesta tutkimuksesta.

Siirrettävyys, luotettavuuskriteereistä viimeisin, tarkoittaa tulosten siirrettävyyttä muihin vastaavilaisiin tilanteisiin. Jotta lukija voi arvioida siirrettävyyttä, on tutkimuksen tekijöiden annettava riittävästi kuvailevaa tietoa ympäristöstä ja tutkimukseen osallistujista. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.) Tutkimustulokset olivat linjassa tutkimustulosten sekä teoretiedon kanssa.

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi liittyy kuitenkin vahvasti tutkimuksen jokaiseen vaiheeseen tarkoituksen määrittämisestä, aineiston keruusta ja analysoinnista tutkimuksen raportointiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–123.) Luotettavuuden kannalta haastavinta oli aineiston analysointi.

7.3 Projektin eettisyys

Tutkimusprosessissa sitouduttiin hyvän tieteellisen tutkimuksen käytänteisiin. Opinnäytetyö valmistettiin tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen mukaisesti eli tarkkuutta, yleistä huolellisuutta ja rehellisyyttä noudattaen. Arvostus ja kunnioitus muiden tutkijoiden tekemää työtä kohtaan näkyy opinnäytetyössä asianmukaisina viittauksina alkuperäisiin julkaisuihin. Opinnäytetyö suunniteltiin, toteutettiin ja raportoitiin asetettujen vaatimusten mukaisesti. Oppaan käyttöoikeuksiin liittyvät asiat huomioitiin ja kirjattiin jo opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012.)

Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisten periaatteiden mukaisesti tutkimuksessa kunnioitettiin tutkittavien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Tutkimukseen osallistujia informoitiin tutkimuksesta riittävästi, jotta tutkittavat tiesivät tarkasti mihin sitoutuivat. Tutkimukseen osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen ja tutkittavilla oli oikeus perua osallistumisensa missä tahansa tutkimuksen vaiheessa. Materiaalin keräämisestä, käsittelystä ja hävittämisestä huolehdittiin asianmukaisesti. Tuloksia julkistaessa säilytettiin tutkittavien anonymiteetti. Vaikka opinnäytetyössä kerättiin tietoa tutkittavien henkilökohtaisiin näkemyksiin liittyen, se ei tutkinut tutkittavan henkilökohtaisia asioita tai yksityiselämää, joten tutkittavien anonymiteetistä huolehtiminen ei aiheuttanut ongelmia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019.)

7.4 Jatkotutkimus- ja kehitystarpeet

Opinnäytetyötä tehdessä heräsi jatkotutkimus –ja kehittämistarpeina muutama ajatus. Jatkossa voisi kehittää seksuaalisten vähemmistöjen huomiointia turvataitokasvatusta antaessa. Nykyinen turvataitokasvatus pohjautuu paljolti tyttö-poika-ajatteluun. Biologinen sukupuoli ei kuitenkaan aina vastaa sukupuolista identiteettiä ja esimerkiksi oman kehon intiimit rajat voidaan kokea hyvinkin erilaisina. Olisi hyvä huomioida erilaiset lapset ja nuoret turvataitokasvatuksessa; seksuaalivähemmistöihin kuuluvat ovat usein haavoittuvammassa asemassa ja joutuvat herkemmin seksuaalisen väkivallan kohteeksi. Oppaastamme voisi työstää myös kohdennetumman version erilaisille vähemmistöille kuten ulkomaalaistaustaisille, seksuaalivähemmistöille ja erityislapsille. Heräsi ajatus, että olisi mielenkiintoista selvittää terveydenhuollon ammattilaisten suhtautumista pedofiilisesti ajattelevia lapsia/nuoria kohtaan. Tunnistetaanko heitä ja uskalletaanko asia ottaa puheeksi vastaanotoilla ja miten heitä voitaisiin auttaa.

LÄHTEET

Cacciatore, Raisa & Korteniemi-Poikela, Erja 2019. Rakkaus, ilo ja rohkeus seksuaalisuuden portaat. Helsinki: Minerva kustannus Oy

Cacciatore, Raisa 2021. Seksuaalisuuden portaat on tunnekasvatusmalli. Hakupäivä 23.9.2021. <https://www.raisacacciatore.fi/136>

Callahan, Kevin, Stetz, Gary & Brooks, Lynne 2011. Project Management Accounting: Budgeting, Tracking and Reporting Costs and Profitability. 2.painos. John Wiley & Sons. Hakupäivä 27.9.2021. O'Reilly Online Learning. Vaatii käyttöoikeuden.

Heldman, Kim 2011. Project Management Jumpstart. 3.painos. John Wiley & Sons. Hakupäivä 2.10.2021. ProQuest Ebook Central. Vaatii käyttöoikeuden.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hollaway, Immy & Galvin, Kathleen 2019. Qualitative Research in Nursing and Healthcare. 4. painos. John Wiley & Sons. Hakupäivä 15.9.2021. ProQuest Ebook central. Vaatii käyttöoikeuden.

Hyvärinen, Riitta 2005. Millainen on toimiva potilasohje? Hyvä kieliasu varmistaa sanoman perillemenon. Duodecim. Hakupäivä 4.2.2021. <https://www.duodecimlehti.fi/duo95167>

Idänpään-Heikkilä, Ulla, Mäkelä, Marjukka, Nordblad, Anne, Outinen, Maarit & Päivärinta, Eeva 2000. LAATUKRITEERIT suuntaviivoja tekijöille ja käyttäjille. Hakupäivä 4.2.2021. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75158/Aiheita20-2000.pdf?sequence=1>

Jansen, Helene Almind, Jakobsen, Gitte, Gundorff, Henrik & Sørensen, Kuno 2015. Is it really that bad? An anthology of online sexual abuse of children and young people. Hakupäivä 1.10.2021. <https://resourcecentre.savethechildren.net/node/12241/pdf/is-it-really-that-bad-an-anthology-of-online-sexual-abuse-of-children-and-young-people.pdf>

Kankkunen, Päivi & Vehviläinen-Julkunen 2017. Tutkimus hoitotieteessä. 5. Painos. Helsinki: Sanoma Pro oy. Hakupäivä 27.9.2021. Ellibslibrary- e-kirja. Vaatii käyttöoikeuden.

Lahtinen, Hanna-Mari, Laitila, Aarno, Korkman, Julia & Ellonen Noora 2018. Children's disclosures of sexual abuse in a population-based sample. Hakupäivä 1.10.2021. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0145213417304052?via%3Dihub>

Lajunen, Kaija, Andell, Minna & Ylenius-Lehtonen, Mirja 2019. Tunne- ja turvataitoja lapsille. Terveystyön ja hyvinvoinninlaitos. Hakupäivä 8.1.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126027/Tunne-%20ja%20turvataitoja%20lapsille_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lajunen, Kaija, Andell, Minna, Jalava Leena, Kemppainen Kaija, Pakkanen, Marjo & Ylenius-Lehtonen, Mirja 2005. Turvataitoja lapsille. Hakupäivä 11.10.2021. <https://peda.net/jyu/okl/ryhmat/hyvo-16/h/turvakasvatus:file/download/f754f11f5566f59673aaa455d7f5ea0ed040950f/lajunen-turvakasvatus.pdf>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Hakupäivä 8.1.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#a417-2007>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021. Seksuaalinen häirintä. Hakupäivä 7.10.2021. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kiusaamisen-ehkaiseminen/seksuaalinen-hairinta/>

Mäntyneva, Mikko 2016. Hallittu projekti: jäntevästä suunnittelusta menestykselliseen toteutukseen. 1. painos. Helsinki: Kamari Oy ja tekijä. Hakupäivä 7.9.2021. Ellibslibrary- e-kirja. Vaatii käyttöoikeuden.

Opetushallitus 2021. Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa. Hakupäivä 21.1.2021. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/opas-seksuaalisen-hairinnan-ennaltaehkaisemiseksi-ja-siihen>

Oulun kaupunki 2021. Turvallinen Oulu- hanke. Hakupäivä 20.10.2021. <https://www.ouka.fi/oulu/kehittamishankkeet/materiaalit>

Oulun kaupunki 2021. Turvallinen Oulu- hanke. Hakupäivä 8.1.2021. <https://www.ouka.fi/oulu/kehittamishankkeet/turvallinen-oulu-hanke>

Oulun kaupunki. Turvallinen Oulu- hanke 2021. Poliisille ilmoitettujen seksuaalirikosten määrä nousussa- Oulun tilastot maan keskiarvoa paremmat. Hakupäivä 11.10.2021. https://www.ouka.fi/oulu/kehittamishankkeet/ajankohtaista-turvallinen-oulu/-/asset_publisher/2fVr/content/poliisille-ilmoitettujen-seksuaalirikosten-maara-kasvussa-oulun-tilastot-maan-keskiarvoa-paremmat?inheritRedirect=false&redirect=https%3A%2F%2Fwww.ouka.fi%2Foulu%2Fkehittamishankkeet%2Fajankohtaista-turvallinen-oulu%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_2fVr%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-2%26p_p_col_count%3D1&redirect=https%3A%2F%2Fwww.ouka.fi%2Foulu%2Fkehittamishankkeet%2Fajankohtaista-turvallinen-oulu%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_2fVr%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-2%26p_p_col_count%3D1

Pelastakaa Lapset ry 2018. Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvä kiusaaminen digitaalisessa mediassa. Hakupäivä 14.10.2021. https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2018/08/31131602/Sexting_raportti_web-002.pdf

Pelastakaa Lapset ry 2021. Grooming lasten silmin. Hakupäivä 30.9.2021. https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2021/05/06153034/grooming_lasten_silmin_2021.pdf

Pope, Catherine & Mays, Nicholas 2020. Qualitative research in health care. 4. painos. John Wiley & Sons. Hakupäivä 30.9.2021. ProQuest Ebook Central. Vaatii käyttöoikeuden.

Rikoslaki 540/2011. Hakupäivä 1.10.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20>

Ryttläinen-Korhonen, Katri & Ala-Luhtala, Riitta 2017. Teoksessa Terveystarkastukset lastenneuvolassa ja kouluterveydenhuollossa menetelmäkäsikirja (toim. Mäki, Päivi, Wikström, Katja, Hakulinen Tuovi & Laatikainen Tiina). Terveys- ja hyvinvoinninlaitos opas 14. Hakupäivä 21.9.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-964-4>

Smahel, David, Machackova, Hana, Mascheroni, Giovanna, Dedkova, Lenka, Staksrud, Elisabeth, Ólafsson, Kjartan, Livingstone, Sonia & Hasebrink, Uwe 2020. EU Kids Online 2020. Hakupäivä 11.10.2021. http://eprints.lse.ac.uk/103294/1/EU_Kids_Online_2020_March2020.pdf

Tasa-arvo valtuutettu 2021. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä. Hakupäivä 7.10.2021. <https://tasa-arvo.fi/hairinta>

Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404. Hakupäivä 1.2.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Kouluterveyskysely 2019 ja 2021. Hakupäivä 21.9.2021. https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk4/summary_perustulokset2?alue1_0=601269&mittarit_0=199799&mittarit_1=200283&mittarit_2=200141&vuosi_0=v2019#

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Lastensuojeluilmoitus. Hakupäivä 30.8.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2010. Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa. Helsinki: Valopaino Oy. Hakupäivä 8.1.2020, <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80220/039844e2-c540-4e81-834e-6f11e0218246.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2019. Kouluterveyskysely 2017 ja 2019. Hakupäivä 8.1.2021. https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk4/summary_perustulokset2?alue_0=236237&mittarit_0=199799&mittarit_1=200283&mittarit_2=200141&vuosi_0=v2017#

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2019. Terveydenhoitaja. Hakupäivä 21.1.2021. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto/toimijat/terveydenhoitaja>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2020. Seksuaalioikeudet Suomessa. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaalija-lisaantymisterveys/seksuaalioikeudet-suomessa>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2020. Turvataitokasvatus. Hakupäivä 21.1.2021. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lapsiin-kohdistuva-vakivalta/turvataitokasvatus

Terveyskylä 2018. Naistalo.fi. Seksuaaliterveys. Seksuaaliväkivalta. Itsemääräämisoikeus ja seksuaalioikeudet. Hakupäivä 8.1.2021. <https://www.terveyskyla.fi/naistalo/seksuaaliterveys/seksuaaliv%C3%A4kivalta/itsem%C3%A4%C3%A4r%C3%A4%C3%A4misoikeus-ja-seksuaalioikeudet>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Hakupäivä 4.2.2021. Ebsco eBooks – kirjakokoelma. Vaatii käyttöoikeuden.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Hakupäivä 3.10.2021. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisen periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Hakupäivä 3.10.2021. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Valtioneuvoston kanslia 2020. Hyvin suunniteltu, puoliaksi kirjoitettu. Apuneuvoja julkishallinnon tekstintekijöille. Hakupäivä 4.2.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162113/VNK_2020_01.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vilkka, Hanna 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä - ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. 1.painos. Jyväskylä: PS-kustannus. Hakupäivä 23.9.2021. Ellibslibrary- e-kirja. Vaatii käyttöoikeuden.

Vilkka, Hanna 2021. Tutki ja kehitä. 5. painos. Jyväskylä: PS-kustannus. Hakupäivä 4.10.2021. Ellibslibrary- e- kirja. Vaatii käyttöoikeuden. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523701731>

White, Codi, Shanley, Dianne C., Zimmer-Gembeck, Melanie J., Walsh, Kerryann, Hawkins, Russell, Lines, Katrina & Webb, Haley 2017. Promoting young children's interpersonal safety knowledge, intentions, confidence, and protective behavior skills: Outcomes of a randomized controlled trial. Hakupäivä 21.1.2021. <https://www-sciencedirect-com.ezp.oamk.fi:2047/science/article/pii/S0145213418302308?via%3Dihub>

Winters, Georgia, Kaylor, Leah & Jeglic, Elizabeth 2017. Sexual offenders contacting children online: an examination of transcripts of sexual grooming. Hakupäivä 4.10.2021. <https://doi.org/10.1080/13552600.2016.1271146>

Taustatiedot

- Työkokemus
- Työympäristö ja työskentelykenttä

Turvataidot

- Turvataitojen merkitys/rooli
- Turvataitojen opetus kouluissa nykypäivänä
- Turvataitojen opetus kotona
 - Kenellä päävastuu turvataitojen opetuksesta
- Oma tietopohja, lisäkoulutuksen ja/tai materiaalien tarve
- Nykypäivän lasten turvataitojen taso, turvataitojen arviointi
- Lapsen turvataitojen vajauden seuraukset

Sosiaalinen media

- Peruskoululaisten käyttämät sosiaalisen median sovellukset
 - Sovellusten käyttötarkoitus
- Sosiaalisen median käyttömäärä ja koukuttavuus
- Sosiaalisen median sovellusten riskit lapsen turvallisuuden kannalta
- Lasten näkemys riskeistä

Ohjaus

- Lapsen tukeminen ja ohjaaminen tilanteessa, jossa lapsi on kokenut groomingia, kiusaamista tai häirintää
- Viranomaiset & viranomaisyhteistyö
- Apu ja tuki
- Vaarallisten tilanteiden tunnistaminen ja ennaltaehkäisy
- Lasten ohjaaminen toimimaan turvaohjeiden mukaisesti

Opas

- Toiveita turvataitokasvatusoppaan sisältöön ja tyyliin

HYVÄ KOULUTERVEYDENHOITAJA,

Olemme hoitotyön opiskelijoita Oulun ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötämme yhteistyössä Oulun kaupungin Turvallinen Oulu-hankkeen kanssa, moniammatillisena tiiminä. Kaksi meistä opiskelee terveydenhoitajiksi ja kaksi sairaanhoitajiksi. Tulevan opinnäytetyömme tavoite ja tarkoitus on turvataito-oppaan tekeminen avuksi kouluterveysneuvojille ja siihen haluaisimme haastatella teitä kartoittaaksemme, mistä teille olisi apua työnne tueksi. Haastattelun tarkoituksena on saada teidän näkemyksenne siitä, millainen osa turvataitokasvatuksella on tällä hetkellä työssänne, mitä materiaalia teillä on tukenanne ja mitä kehitettävää mielestänne olisi. Haastattelu toteutetaan etäyhteydellä touko-kesäkuun ja tarvittaessa syksyn 2021 aikana. Odotamme saavamme vastauksenne osallistumisestanne 27.8.2021 mennessä. Haastatteluihin aikaa tarvitsisi varata noin 15–30 minuuttia. Haastattelun kysymysaihiot lähetämme teille etukäteen luettavaksi. Opinnäytetyön tuloksena syntyvä turvataito-opas on tarkoitettu teille työnne tueksi. Turvataito-oppaan olisi tarkoitus valmistua vuoden 2021 loppuun mennessä.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti siten, että tutkittavan henkilöllisyys ei tule ilmi. Aineisto hävitetään välittömästi opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Vastauksenne ovat meille kuitenkin erittäin tärkeitä ja uskomme, että niiden avulla saamme oppaasta tehtyä huomattavasti laadukkaamman. Opinnäytetyön tekijöitä sitoo vaitiolovelvollisuus. Opinnäytetyön valmistuttua lähetämme siitä linkin myös teille luettavaksi. Opinnäytetyötämme ohjaa Merja Männistö.

Mikäli Teillä on jotain kysyttävää kyselyyn tai opinnäytetyöhömmme liittyen, vastaamme mielellämme.

Opinnäytetyön tekijä:
Tiina Heikkinen
XXX

Opinnäytetyön tekijä:
Anne Hiiva
XXX

Opinnäytetyön tekijä:
Julia Kreus
XXX

Opinnäytetyön tekijä:
Saana Kukkola
XXX

Ohjaava opettaja:
Merja Männistö
XXX

**KIRJALLINEN SUOSTUMUS TURVATAITOKASVATUSOPPAAN LAATIMISEEN LIITTYVÄÄN
TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA**

Tietoisena Tiina Heikkisen, Anne Hiivan, Julia Kreuzin ja Saana Kukkolan toteuttaman opinnäytetyön- turvataitokasvatusopas kouluterveydenhoitajille- tarkoituksesta, suostun vapaaehtoisesti osallistumaan tutkimuksen aineiston keruuvaiheen haastatteluun.

Minulle on kerrottu tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta sekä mahdollisuudesta vetäytyä tutkimuksesta, jos sitä haluan. Jos päätän vetäytyä tutkimuksesta, minua koskeva aineisto poistetaan tutkimusaineistosta. Olen tietoinen, että haastattelu kokonaisuudessaan nauhoitetaan. Minulle on selvitetty, että haastatteluista ei käy ilmi henkilöllisyyteni eikä haastattelukertomukset joudu ulkopuolisten käsiin. Tutkimusaineistoa säilytetään koko opinnäytetyön prosessin ajan, minkä jälkeen se tuhoetaan asianmukaisesti.

Olen myös tietoinen mahdollisuudestani ottaa yhteyttä opinnäytetyön tekijöihin missä prosessin vaiheessa tahansa ja olen saanut heidän yhteystietonsa.

_____/____ 2021
Paikka ja aika

Tutkimukseen osallistujan allekirjoitus

Tutkimuksen tekijän allekirjoitus

Tekijöiden yhteystiedot:

Tiina Heikkinen: XXX

Anne Hiiva: XXX

Julia Kreuz: XXX

Saana Kukkola: XXX